Det var icke verklighet. Noveller

Bokutgåva

Stockholm 1930. Tidens förlag

I

SKÅDESPELAREN

Han debuterade vid 20 år som Romeo. Han hade runda kinder med gropar i och ett flickleende. Men han var helt fylld av sin uppgift. Dock, vad hjälpte det att han gav sig utan förbehåll, att han deklamerade mot Mercutio med hela sin själ, att han glödde av lidelse för sin älskade! En Romeo med gropar i kinderna kunde ändå ingen ta på allvar.

Han gjorde uppror. Skulle han aldrig komma över detta! Skulle han aldrig få människorna att se vad han ville? Hans dröm var inte den vanliga konstnärsdrömmen, han visste att han kommit för att lyfta berg. Det våldsamma som sjöd i honom hade han försökt ge blint — med hela sitt väsen. Han var fylld av den levande Romeo, men det var sig själv han gav hela tiden — det hade ingen förstått.

Han måste komma över detta. Han skulle arbeta. Han skulle utnyttja varje möjlighet. Med järnhård energi skulle han tvinga sig fram. — Han reste utomlands och dröjde borta ett år. Han såg kontinentens märkligaste skådespelare på dess bästa teatrar, och han förundrade sig att han icke kände sig mer gripen. Ett ögonblick kunde han vara fascinerad av ett tonfall, en gest, i det nästa var han åter oberörd. Han frågade sig — var detta allt? Vad han själv ville var långt, långt mer än detta. Det starkaste, det obetvingligaste ville han. Urväsendet skulle han ge. Genom konsten skulle mänskan se sig själv sådan hon var. Inte bitvis och förvanskad — men oövervinnlig och strålande i sin ursprungliga kraft.

Han kom hem och arbetade med ursinne. Om några år var den yttre förvandlingen fullständig. Nu behärskade han ock suveränt alla rörelser och uttryck och hans röst rörde sig ledigt i alla tonlägen. Det gällde nu. Han fick åter en stor roll, Fedja, i »Det levande liket». Åter gav han sig hän i varje rörelse, åter samlade han all den lidelse han var mäktig. Han visste att han sökte mänskan bakom förklädnaden, att han gav sig själv i varje nerv — men icke längre skådespelaren som han var, utan Fedja, som han blivit.

Publiken var häpen, överraskad till en början, men inte hänförd. Den svalnade mer och mer. Nej, detta förstod den inte, det var alltför oförbehållsamt och oroande. Han gjorde inte stort mer lycka än första gången, fastän man här och där hörde yttranden om teknisk fullkomning, och en och annan åskådare såg mer begrundande ut än vanligt, när han lämnade salen.

Han gick ut och satte sig i en park — det var en varm vårkväll — och tänkte över det som passerat. Han kände sig mer bedövad än slagen, men han kunde inte förstå det hela. Var felet hos honom eller hos de andra .....

En stojande hop unga mänskor gick förbi bänken där han satt. Det var målare och unga litteratörer. De hade också varit med om föreställningen, och den hade trots allt berört dem på något sätt. När de nu såg skådespelaren ensam på bänken fick de lust att försöka få honom med sig.

Man gick till en konstnärsrestaurang. Det var en ovan situation för skådespelaren att befinna sig mitt ibland glada och pratande unga människor. Allt sedan sitt första misslyckande hade han dragit sig undan kamraterna. Hans egna idéer mötte ingen förståelse hos dem. De hade ett annat sätt att se och leva tillvaron.

Han placerades bredvid en ung målarinna. Hon var vacker, nästan alltför vacker — men med vissa små mått. Dock märkte han det inte genast, han såg nu endast hennes ögon. De riktades mot honom så strålande och fulla av liv, att han icke tyckte sig kunna begära mer av förståelse. Han smittades av den allmänna glädjen. Man talte om konst och teater och skådespelaren utlade sina drömmar och idéer, som han aldrig förr gjort det. Han blev varm och livlig. Aldrig hade han så funnit ord och uttryck för vad som fyllde honom. Han trodde att han fått de andra med sig — det var som om en allmän hänförelse besjälat alla. Man var rusig av vårluften, feststämningen, av tankarna som för engångs skull tagit flykt.

När skådespelaren på vägen hem i den ljusa vårmorgonen kysste sin dam vid avskedet, tycktes det honom åter att hans drömmar och hägrande luftslott på engång hade fått fast mark.

En kort tid efter händelsen gifte sig skådespelaren med målarinnan. Han drömde att allt nu skulle bli ett ständigt stigande. Han skulle icke längre behöva kämpa ensam, han hade nu den resonans han behövde. Han hustru skulle uppgå i hans strävan, hon skulle ha samma mål som han. Att hon även kunde ha ett eget tog han inte med i räkningen. Hans strävan uppfyllde honom så helt, att ingenting fanns till utanför den. Till en början tycktes hans hustru också göra sitt bästa att foga sig efter honom.

Hon var välvillig, fallen för beundran, i behov av ömhet, men hade knappast ett enda drag i grunden gemensamt med mannen. Hon hade en viss talang och lyckades ibland — mest till sin egen förvåning — åstadkomma något, men låg annars fjärran från allt verkligt konstnärskap. Ju längre det led, desto mindre brydde hon sig om att dölja, att mannens idéer och strävanden djupast sett icke det ringaste intresserade henne.

Snart nog skilde sig deras åsikter i allt. Hon ville omge sig med bekvämlighet — måleriet lämnade hon mer och mer. Helst ville hon också ha vännerna omkring sig; i deras krets kände hon sig som i sitt element. Han åter ville helst vara i ro under den tid han var fri från sitt arbete. Han var ömsom brinnande och hänförd, ömsom tyst och sluten. Han skrämde henne med våldsamma känsloutbrott omväxlande med kyla. Hennes ömhet, som icke fick genklang på sitt sätt, förfrös. Hela den värld, som var hennes — hemmet och vännerna — stod han utanför.

Och vännerna — den flykt som besjälat dem den första natten var numera borta. I vardagslag var de vanliga obetydliga små konstnärssjälar, som fann sig gott i en trivsam miljö, gemytliga, men ganska småsinta. Mannen blev van att söka sig bort i ostördhet, när hustrun hade vännerna omkring sig. I hemmet vantrivdes han mer och mer.

Men något av tron på undret från första kvällen fanns ännu kvar på djupet hos honom. Det var som om han gått och väntat på att ånyo få se det bryta fram hos henne, som han trott sig se den gången. Han var så övertygad om att det fanns kvar.

Han gick och arbetade på en ny stor roll, Julianus i »Kaejser och Galilaer», och han drog sig ännu mer tillbaka. Också när han var hemma såg hustrun knappast till honom. Han slöt sig inne i sitt rum ensam med uppgiften, som tog hela hans själ i anspråk.

Det var som om han gått och burit på en hemlig förhoppning, att det han väntade på skulle vakna hos henne, när hon igen såg honom uppträda. Han fann det svårare än förr att meddela sig med henne, men hans förväntan var orygglig. Vad hon på sitt håll förehade, ägnade han inte en tanke. Nedslagen föreföll hon åtminstone inte, och det lugnade honom.

Så kom dagen för föreställningen. Han var alltför upptagen av förberedelserna för att lägga märke till att hustrun icke föreföll lika spänd av förväntan som han själv.

Det gick som vid premiären av Det levande liket. Publiken var kylig — kallt beundrande, men icke besjälad. Den förvånades, den respekterade, men själva tolkningens innebörd gick den förbi. Skådespelarn var inte alltför besviken. Han hade kanske väntat mindre kyla, men var ändå beredd på oförstående. Hans enda längtan var det han hoppades på hos hustrun. Den började bli till en fix idé hos honom.

Efter premiären hade planerats en liten fest på samma restaurang som föregående gång. Mot vanligheten hade skådespelaren lovat följa med ut med hustruns vänner. — Man samlades i bästa stämning, det hölls tal, det skålades, det diskuterades. Man var spirituellare än vanligt. Också skådespelarn syntes mer frigjord. Han gav utlopp åt sina känslor mer än man var van att se. Men när han iakttog sin hustru, föreföll hon närmast förströdd. Dock lugnade han sig och tänkte: jag kan ännu vänta.

Festen fortgick. Man spridde sig i smårum. Skådespelarn, som suttit inbegripen i ett samtal, erinrade sig plötsligt att han inte sett sin hustru på en stund. Han steg upp för att se sig om efter henne.

Man sade honom då, att hon nyligen gått från festen i sällskap med en ung bildhuggare — en av vännerna, som den sista tiden varit hennes nästan dagliga gäst. Han trodde inte det man sade honom. Det hade inte kunnat inträffa. Han kände att han inte kunde förstå det. Som bedövad lämnade han nu också vännernas lag.

När hustrun senare på natten kom hem efter mannen, hade hennes ögon en bortvänd glans som han aldrig sett. Det var som om de blottat ett nytt liv på bottnen av hennes själ, som han inte hade vetat om, och han kände som ett knivstyng genom sitt bröst. Den natten gjordes allt slutligt upp mellan dem. Deras gemenskap var bruten och kunde icke mer återknytas. De skildes inom kort.

Om någon tid gifte hustrun om sig med den unga bildhuggaren.

Åter var han ensam och hade god tid att grubbla över frågan: varför kunde ingen förstå vad han ville?

Var det så främmande detta, eftersom ingen annan kunde se det? Var han själv en rotlös enstöring, utan fäste och utan förbindelse med andra? Varför begärde mänskorna aldrig ett uppgående i något — aldrig ett inlevande i en annan? Varför kunde de aldrig se annat än verklighetens sken?

Nej ingen fråga, ingen fråga! Men eftersom han inte fick, inte kunde vara sig själv i sitt konstnärskap och liv, då skulle han bevara den dyrbara skatt han bar på och ge den ifrån sig så, att mänskorna skulle häpna och fasa, fastän de inte kunde förstå honom. Han skulle skaka dem med ett okänt och hemlighetsfullt, som de inte kunde undgå och inte frigöra sig ifrån. Mot deras vilja skulle han väcka dem. Han skulle döda sig själv och bli endast en naturmakt, en symbol!

Och det gick så. Han kom som en skrämmande urkraft in i deras liv. Han gestaltade de mest fantastiska, de mest fasansfulla och gigantiska väsen en diktarhjärna skapat. Intet tycktes här vålla honom en svårighet. Han övergick från det vildaste till det sublimaste, men alltid skakade han något av det mest centrala i mänskornas känsloliv. Man bävade, men fann sig. Man kände sig tjusad som av en främmande makt och man hyllade honom nästan mot sin vilja.

Men själv undergick skådespelaren den största förvandlingen. Av den levande människa som skapat Romeo och Fedja fanns ingenting kvar. Han hade blivit en urkraft, en sinnebild, en demon — en Otello, en Caliban, en Shylock. Ett mänskoliv frågade han inte längre efter — det hörde inte längre till den värld där han nu var hemma.

Han kunde ombilda sig själv till oigenkännlighet. Det fanns icke längre en gestalt där han var sig själv. —

När han ett flyktigt ögonblick erinrade sig sin ungdom, kunde han nu hånskratta för sig själv, då han såg hur han helt lyckats förkväva det, som han engång ansett för sin dyrbaraste egendom.

Skådespelaren fyllde 60 år. Han hade undanbett sig alla festligheter och satt och ögnade förstrött igenom de hyllningsartiklar tidningarna ägnade honom. En av de förnämsta kritikerna skrev: »Han är vår mest betydande kraft inom karaktärsskådespelet, hans gestaltningsförmåga är rent av gigantisk — men honom själv känner ingen — själv förblir han bara en mask ......»

Skådespelarn hejdade sig ett ögonblick. Inom sig hörde han ett återljud av det ord han just läst. Han steg upp och tog ett rollhäfte för att bli fri från det. Man det lämnade honom inte. Mot sin vilja hörde han alltjämt, nu med en avlägsen hånande ton: mask, mask —

Samma kväll skulle han spela Fedja. Han hade valt den rollen utan att veta varför, av en besynnerlig instinkt. I detta ögonblick tycktes det honom att den onde själv ingivit honom den tanken. Skulle han spela Fedja — den mannen som var människa och endast människa — han som inte längre var någon människa själv ...

Han hade lagt om rollen helt från föregående gång. Nu skulle det inte finnas något i den som påminte honom om hurudan han då var. Den Fedja han nu ville spela, skulle vara tomheten, den mänskliga vanmakten själv satt i scen — men given med demonisk styrka.

Han gick av och an i sitt rum. Han var inte längre sig själv. Främmande makter hade välde över honom. Han var som i trance, och utan att han visste av det hade han börjat repetera Fedjas roll. Men inte så som han nu senast mödosamt inlärt den, utan så som han spelade den för 35 år sedan. Varje gest, varje tonfall fanns kvar i hans medvetande, han upprepade dem i minsta detalj, han upplevde Fedja som han gjort det då. Han var åter en söndersliten människa, han var åter levande kött och själ helt och fullt, tung av längtan, vilja och skröpligheter —

När han kom till sig själv igen, frågade han sig om han höll på att bli vansinnig. Hela dagen var han utan redigt begrepp om vad han förehade eller vem han var. Och då och då hörde han, fastän allt mer avlägset det obönhörliga: mask, mask —

Ännu på kvällen var han nästan från sina sinnen. När han kom in på scenen visste han själv ännu icke hur han skulle spela rollen.

Han låg på soffan omgiven av zigenarna, när ridån gick upp. Utan att han visste det drogs hans blickar mot en ensam dam på parkett, som han tyckte sig känna. Det var hon som engång varit hans maka. Hon var åldrad och vit, dragen trötta och slappnade, nästan utan spår av den skönhet hon engång haft. Hennes andra äktenskap hade varit mycket olyckligt. Av svaghet hade mannen dragit ner henne och låtit henne genomgå lidanden, som varit nära att bryta henne för alltid. Nu var han död.

Fedja låg och stirrade nästan oavvänt mot parkett. »Mask, mask» hörde han ännu som ett eko ... En ny vansinnig föreställning fick makt med honom. Om han en enda gång — denna enda gång — kunde vara sig själv igen som han var det för mer än 30 år tillbaka — då skulle han kunna bevisa inför sig själv att han inte var utblottad. Han skulle kunna — — Och han spelade ....

Han handlade ännu som i trance — men han spelade inte längre för sin egen skull och inte för uppgiftens. Han kände att han spelade för att väcka någon som redan varit död. Och större än det skådespel han deltog i var nu det som försiggick nere i salongen.

Han såg sin hustru förvandlas inför sina ögon. Han såg hur hans röst smekte fram ett leende, hur hans sorg fick en återspegling i hennes drag. Han var själv densamma nu som i sin ungdom, han svällde av överlägsen

kraft, han låg i stoftet i sin mänskliga förnedring. Han såg sin hustru växa med honom själv. Han såg den slocknade blicken vakna, han såg den lysa med en glans som var starkare än hennes ungdoms. Det var som om den inte såg honom blott, utan något som var bakom, som var fördolt för andra. Hon var skönare än han någonsin sett henne, och han satte in allt vad en människa är mäktig för att få se henne fulländas. Hon steg mer och mer fram som i klarhet. Hennes ansikte tycktes honom inte en människas längre, det frigjordes, det lyftes upp i en annan sfär ....

Då sjönk ridån. Det hördes ett rop i salen — en dam på parkett hade träffats av slag i samma ögonblick pjesen var till ända. Hon levde ännu, men man lyckades inte återkalla henne till medvetande.

Och många timmar senare vandrade en ensam man hem genom natten. Han hade suttit vid sin förra hustrus dödsbädd och sett henne somna in. Och han visste nu att livets mask i ett benådat ögonblick kan lyftas från en människa.

DEN GAMLA TRÄDGÅRDEN

Birgitta växte upp på en gammal herrgård, där det fanns en halvt igenvuxen uråldrig trädgård bakom boningshuset. Om vårarna blommade där vita flockar av anis, körvel och andra gamla kryddor i skuggan mellan snåren, och under äppelträdens tak fanns det långa rader av narcisser, iris och brokiga tulpaner. I ett hörn av trädgården hade i forna tider stått ett litet grekiskt tempel. Nu fanns endast stenfoten kvar med stycken som lossnat från varandra. Den var Birgittas särskilda älsklingsplats. Där brukade hon leka och sitta och se ut genom hagtornshäcken, som löpte runt trädgården och som blivit litet glesnad med åren. Och härifrån såg hon ängar och skogar och en liten flik av sjön med sina holmar och höga stränder, som kom fram nära intill.

Det fanns många gamla äppelträd i den trädgården, och vart och ett hade sitt särskilda liv. Men så märkvärdiga berättelser, som de stora gamla krusbärsbuskarna i sydvästra hörnet med sina små, små gröna bär på hösten, hade inga bärbuskar i världen. Till och med syrenerna doftade annorlunda och rabarbern runkade sina väldiga blad på ett betydelsefullt sätt, som Birgitta inte hade sett någon annanstans.

Spirea-häcken, som inhägnade ett litet blomland från gamla tider, var hennes särskilda förtrogna. Alla händelser i hennes liv, ända från hennes späda barndom, fick den del av, och aklejorna som växte mot en stenterrass, där marken bildade en upphöjning, brukade ge henne tröst, när någonting hade gått på tok. Men kejsarkronorna och pionerna, som blommade mitt på sommaren invid huvudgången gick hon alltid hastigt förbi. De tycktes henne ropa något med gäll och hård röst ur sina öppna gap, odh de störde hennes drömmar på ett brutalt sätt.

Men det levde också andra gestalter i den trädgården. Många, många hade redan avlöst varandra i hennes drömliv, när en dag också den verkliga kom. Hon var då en trettonårig flicka och han en gosse ett år äldre. Han var inte som de andra barnen som någon gång kommit hit på besök. Han trampade inte ner bellisen på gräsmattorna som de eller bröt sönder ett stycke av spireahäcken, för att han ville fram just där under leken. Av de barnen fanns det ingenting kvar i trädgården efteråt. Birgitta var glad om de så fort som möjligt sprang sin väg igen. Men Olof hörde dit.

Han kunde gå som hon långa stunder och bara *höra* på de gamla träden, och vanligen gick de då tysta. Ibland kunde han böja sig ner och ta upp en grann skalbagge ur gräset eller ett ovanligt stort smultron av den vita avlånga sorten som växte där för att visa henne och räcka henne dem. Och då hade hans ögon ett uttryck som hon aldrig hade sett hos någon annan. Eljes sade han henne ingenting särskilt, och inget löfte hade heller med ord växlats mellan dem, när de skildes som halvvuxna en vårdag i trädgården för att resa åt olika håll.

Flera år gick och båda vistades långt borta från hemlandet, och på hela denna tid såg de inte varann. Men Birgitta längtade tillbaka till sin trädgård, som blivit en del av henne själv, och hon återvände därför dit för att stanna där.

Nu väntade hon Olof. Och trädgården lövades och bar sin frukt och gulnade om hösten och täcktes av snö, men han kom inte.

Och det blev vår igen och en dag i juni, när hon gick i trädgården, och alla äppelblommorna var utslagna och humlorna surrade över hennes huvud som en brummande orkester, då visste hon att han skulle komma. Just nu hade de mörkblåa svärdsliljorna öppnat sig och bellisarna i gräset lyste vita som snö.

När hon vände från huvudgången ner mot sin tempelruin kom han emot henne. Men han var inte som hon väntade honom. Han var trött och härjad, och hans väsen var henne främmande. Han var som en människa i yttersta nöd, och hans blick hade en bottenlös ångest. Hon ryggade tillbaka för honom. Men i samma stund visste hon ock, att han inte hade makt att vidröra henne, för han hörde inte längre till de levande.

Han tycktes knappt vädja till henne, men vid det de gick sida vid sida, gav spänningen i hans drag småningom vika. Hans steg blev mindre rolösa och uttrycket i hans ansikte fick någonting av lugn. Ännu länge gick de tillsammans, tills allt levde och talade omkring dem, som det förr hade gjort. Då tycktes allt henne åter oförändrat — hon ägde honom igen — och när han gick ifrån henne såg hon som skymten av ett leende över hans läppar.

Han kom tillbaka åter och åter, men han var olika för varje gång han kom. Ibland var han glad och hoppfull och han hade något av den stolthet och segervisshet hon mindes från sin barndom. Ibland hade han ett hemlighetsfullt drag över ögonen, som var henne främmande, och då syntes han oåtkomligare än eljes. Men hon kunde inte mer undvara att de råkades. De gick i timmar fram och åter under trädkronorna, och hon kände att han stod henne närmare än han någonsin hade gjort det. Så blommade sommaren omkring dem, och aldrig hade buskarnas och örternas liv varit så intensivt och deras leenden så uttrycksfulla som nu.

Birgitta skötte sina åligganden som förr, till och med med större omsorg än förr, men hon hade ingen gemenskap med de andra levande människorna.

Så kom det en tid när Olof besökte henne mer sällan, och för varje gång han kom var han henne mer avlägsen. Då började hon frukta att hon icke alls mer skulle få se honom, och hon kände en tomhet, som gränsade till förtvivlan, men alltjämt väntade hon på honom.

Och det gick veckor och månader, men han kom inte. Så blev det åter sommar med blommande hagtorn och syrener. Och trädgården var åter full av surrande och doftande liv. Då blev hennes ensamhet henne så stor, att hon vände tillbaka till de levande, och för första gången på många år besökte hon åter sina barndomsvänner i nejden, och de kom till henne. Men ut i trädgården gick hon inte gärna.

Då hände det sig en kväll, när hon dansade på en herrgård i närheten, att hon kände sig ovanligt lycklig och fri. Det var som om något tungt hon burit på just nu hade blivit lyft ur hennes själ, och som om ett liv hon redan hade lämnat på nytt hade öppnat sig för henne.

Man dansade i stora salen med fönstren vidöppna och augustinattens dofter trängde dövande in. Hon såg upp på den hon dansade med, och då visste hon varför hon känt en sådan lycka denna kväll. Hon hade knappast lagt märke till människorna ännu denna tid, men nu kände hon åter närvaron av en annan.

Han hade en djup och talande röst, och hans väsen var tillitsfullt och vinnande. De dansade mot den öppna dörren till verandan, och han drog henne sakta ut i trädgården, som var belyst allenast av skenet från byggnadens fönster. Han slöt henne i sin arm, och de vandrade här sakta av och an under träden. Han var

henne inte mer främmande och obekant, men det var som om osynliga trådar redan bundit dem, och hans röst tycktes henne nästan som uppväckt ur en dröm.

Han talade om främmande länder och om människor långt borta, och han skildrade för henne syner och tankar från en värld hon aldrig hade sett. Då fylldes hon alltmer av vad hon hörde och lät sig föras bort av hans ord och kände att en ny våg av liv genom hans väsen strömmade genom henne.

Luften var tung av dofter från försenade rosor och lövkojor, från fuktiga gångar och mognande frukt. Det var som om jord och dröm här hade ingått en förening, och hans röst omslöt henne i allt detta och bar henne bort till ett land som hon första gången såg.

När Birgitta vaknade följande morgon längtade hon ut i sin egen trädgård igen. Nu skulle väl buskar och plantor få liv, som så länge varit slutna och döda för henne. Hon åtrådde deras gemenskap, som man åtrår det käraste som finns. Och hon skyndade ut, så snart hon var klädd. Solen lyste bländande vit över gräsens dagg och solrosornas öppna huvuden. Hon var så full av jublande lycka, att hon endast kände livets rikedom, och den levande mannens röst tycktes ännu sväva i luften omkring henne.

Men vid det hon gick ner längs den långa trädgårdsgången och såg honom för sig, som hon mindes honom från föregående kväll, visste hon på en gång att han aldrig skulle höra hit. Intet enda av löven skulle tala i hans närvaro, ingen enda av örterna skulle blotta sin hemlighet för hans blick.

Då såg hon honom själv i trädgårdsgångens andra ände, och han kom henne till mötes och var strax framme vid henne. Och då var gårdagskvällens förtrollning över henne igen. Den levande värmen av hans lemmar omslöt henne helt, och hon kände åter samma trygghet som i går. Och hon visste att hon ropade efter de ord han hade att säga henne och efter den hugsvalande makten i hans röst. Det var som om hon druckit av källsprång som länge varit stängda, som krävde hennes väsen en återförening med det liv hon trodde sig ha mist.

Men naturen omkring henne låg alltjämt sluten och tyst och ingen enda av örterna i solskenet viskade ett ord.

Då fylldes hon igen av ångest, och hon gjorde sig lös, och hon väntade som i yttersta nöd på ett livstecken från den omgivande jorden. Men på engång blev allt underligt stilla, och hon kände Olofs väsen i sin närhet. Hon hörde honom ropa henne, fastän hon inte såg honom, och befriad, som den aldrig förr hade varit.

Då lämnade hon främlingen och skyndade mot sin tempelruin och när hon nu såg sig omkring hade blommorna öppnat sina kalkar, och vänligt leende sträckte de sig alla emot henne.

Då visste hon att hon äntligen var hemma igen, och att trädgårdens liv var åter hennes eget. Och hon visste att hon inte mer behövde gå hungrande eller övergiven, för nu var hennes gemenskap med markens levande liv återfunnen och viss.

KOMMUNALLÄKARN

Det var en kall vinternatt. Kommunalläkarn i en av de ensliga socknarna norrut kom ensam åkande hemåt genom skogarna. Han var en man på några och femtio år.

Han åkte under stickande stjärnor, och släden gled i jämn fart, men han såg varken skogen eller snön. En fråga som inte längre lät visa sig tillbaka, hade stigit upp inför honom. Varför var livet meningslöst? Varför strypte det oss alla? Varför fanns det inget sammanhang i det som skedde? — Som lösryckta bilder drog hans liv förbi hans inre.

Engång som helt ung ute i parken vid havet. Han och en kamrat. Unga naturforskare var de. Världen låg framför dem, och varje dag avslöjade nya under. Han såg sin väns fina hals mot lövträdens grenverk. Han kände sin egen överströmmande livskraft. De hade talat sig varma om storheten i ett kall för mänskligheten. Om uppgifterna som väntade. Vart mänskoliv syntes dem som någonting gigantiskt. Här kom det blott an på greppet. Löften. Löften.

Fem år senare. Klinikens läkarrum. Han och några kamrater. Man diskuterar ett nyss åsett fall. Tobaksrök. Cyniskt skämt. Det arbete de utförde, ett hantverk var det. Intet av den klara luft han väntat, intet av den upphöjda syn på mänskan han drömde om. Råhet visade det snarare, ett blottande av det djuriska. Han såg sin väns ansikte nu med ett främmande drag kring munnen, som inte funnits där förr. Mänskorna omkring honom tycktes alla förvandlade.

Varför har livet jagat oss under piskrapp att finna det som inte fanns? Varför var måtten det nedlade hos oss andra än verklighetens?

Åter några år. Han ser en lång gata. Framför honom går en kvinna, som han obetydligt känner. Han betraktar henne ännu lidelsefritt. Kanske var hon inte den rätta. Men ändå. Han visste att det fanns någonting hos henne, i hennes rörelser, hennes gång, i det säregna behaget, när hon vände sig åt sidan, som han längtade se dag efter dag. Ackordet i hennes röst smälte samman med den ton han längtade efter att möta var kväll, när han kom hem trött efter sitt arbete. Omkring henne fanns en mild och ljus atmosfär, som han inte sett hos någon annan.

Och han närmade sig henne. När han engång givit vika, växte känslorna nästan lavinartat. Han kunde inte hejda dem mer.

Så var det en kväll i havsbandet. De två ensamma ute vid en fiskarstuga. Havet låg vindlöst, blankt och omätligt framför dem. Aldrig hade livets rikedom tett sig så gränslös. Det största av allt väntade honom nu. Han vände sig mot henne för att finna en återspegling av vad han kände, men hon förblev sluten — hon satt till synes oberörd av allt. — Natten inne i fiskarkojan. Det alltjämt blickstilla havet utanför. Ett sken av blekt lila svepte om kobbar och skär. Nu skulle hon vakna. Men det skedde intet under. Gentemot hans hängivelse tycktes hennes själ krympa samman. Den förblev slutnare, oåtkomligare än någonsin —

Han drev på hästen mekaniskt. Han åkte nu genom en mörk granmo. Som dystra skepnader avtecknade sig granarnas konturer mot det stjärnljusa himlavalvet. — Bilderna som uppsteg blev allt pinsammare. Han och hans hustru här uppe i ödemarken. En enda bild kvarstod längre än de andra — den tycktes i sig innefatta de andra. Hon likgiltigt nedböjd över ett arbete vid fönsterbordet. Hennes trötta, evigt oförstående blick vid varje hans ord, hennes ständigt indolenta, likgiltighet vid allt som timade. Detsamma dag efter dag, tills allt som engång bundit dem samman långsamt var slitet isär och de båda åtskilda och främlingar för varandra.

Långa vintrar. Ensam häruppe. — Då kunde det komma dagar, när han som jagad reste ner den sex mil långa vägen till den egentliga bygden för att dröja borta ett dygn eller ett par. Han såg för sig det låga postmästarrummet i grannsocknen. Postmästarn själv vid skrivbordet med pipa i munnen. Ett halvt försupet original med rester av en begåvning av icke vanliga mått. Hans enda egentliga kvarlevande intresse var insektsamling och gamla handskrifter. Läkarn hörde hans skrovliga röst med en återstod av en känslighet den förr haft: »Ja ser du gå inte och försvär dig åt de uppåtsträvande makterna i livet, då går det illa. Ju högre vi vill desto djupare ska vi ner. Livet är bara för de klentrogna.»

Trots allt återvände läkarn ofta till den gamle enstöringen. Där vibrerade något på bottnen hos honom som hade genklang hos honom själv — men när han sedan kom hem, kände han sig ensammare än annars.

Engång hade han sökt upp en gammal domare, som levde i knappa omständigheter på en liten egendom i

trakten. Han hade under de nyligen tilländalupna ofärdsåren blivit skild från sin tjänst och underkastad fängelsestraff för sin övertygelse. Här skulle väl läkarn finna något av en friare syn, en mera oberoende ställning till händelserna — möjligen en blick, som för en gångs skull gick ut över den närmaste omgivningen.

Han hade något av patriark, den gamle domarn. I stoisk tillbakadragenhet levde han här utan att fråga efter ödets skiftningar. — Han satt i sin gungstol och utlade de politiska förhållandena — de var fortfarande hans älsklingsämne. Men till sin förvåning märkte läkarn, att domarns uppfattning om vad som skedde inte gått ut över den tid då han själv var med. Han bedömde allt efter de förutsättningar, som gällt för tio år tillbaka. Att betingelserna nu var häpnadsväckande skilda från då, och att nya krav tillkommit, tycktes ha gått honom spårlöst förbi. Och läkarn kände att en osynlig mur steg upp omkring den gamle. — Till dennes gård reste han inte mer.

Så kom det någonting annat. En herrgårdspark, en allé. En ung kvinna vid hans sida. Långa ögonhår, en själfull mun. Hennes steg var jämna och fasta. Hon kunde svara på alla hans hugskott och tankar. Hennes ande var inte främmande för något spörsmål som rörde sig i tiden. Han talte om sitt liv däruppe i ödemarken —om den uppgift, som han kände var hans, om sin dröm om det omöjliga, som där skulle förverkligas. Han blev varm av iver, han kände, att han gav sig själv mer än han någonsin gjort det. Så vände han sig till henne. »Kan Ni dela det med mig?»

»Nej», sade hon , »min verklighet är min värld här nere, bland de människor jag känner, där jag är född, här har jag min uppgift.»

Så återvände han ensam. Nu skulle hans arbete bli hans allt. Men det var som om livet strypte viljan till allt. Han såg en bild av kommunalstämman i kyrkbyn. Runtomkring väggarna satt bygdens förmögna hemmansägare, stela och orörliga i en oåtkomlig slutenhet. Han hade känt tillförsikt vid att få tala ut med dem en enda gång. Det gällde nu anslag för sjukstuga, sjuksyster och några nödvändiga mindre poster. Han skulle vädja till dem som människor, han skulle tala till deras förstånd och solklart bevisa, att det var med deras ekonomiska fördel förenligt att med detta motverka ännu svårare ont. De var ju mänskor allihop, kloka och kännande, om än tröga och försoffade i somt. Men som en samlad här stod de alla emot honom. Icke en min rörde sig i deras ansikten, när de samfällt avböjde alla de större anslagen och beviljade endast några av de mindre.

Ännu ett sista minne såg han för sig i den tysta stjärnnatten. Han hade fattat intresse för några unga gossar och flickor, vaknare och mer begåvade än de andra. De bildade alla en krets. Han brukade låna dem böcker och samla dem omkring sig till möten och diskussioner, så ofta de långa avstånden mellan gårdarna medgav. En något exalterad ung flicka, som tillhörde som det sades en gammal siarsläkt, hade ett stort inflytande i denna krets. Läkarn hade ock hyst ett särskilt intresse just för denna begåvade unga kvinna.

En dag kom han tillfälligtvis på besök till hennes hem. På grund av menföre och andra omständigheter hade han inte på en längre tid kommit i beröring med den lilla kretsen. Då han trädde in fann han en god del av ungdomarna samlade hos flickan. Men till sin förvåning märkte han nu en kylig och nästan avvisande hållning från deras sida. På sina frågor får han blott enstaviga svar, och nu stiger den unga flickan fram, nästan skrämmande förändrad till sitt yttre, och förklarar i sitt eget och vännernas namn, att de alla nu har nått en annan upplysning den de tidigare låtit sig vilseledas av. Nu har de funnit, att allt av mänskoverk och mänskoförstånd är av ondo, och de ämnar leva endast som en högre makt och deras samvete befaller dem utan att fråga efter den tomma kunskapen i böcker eller den bedrägliga tillfredsställelsen i en jordiskt gärning, som de hittills gjort.

Han såg flickans ansikte framför sig som han såg det i den stunden, och som han aldrig skulle glömma det.

Och den tysta vinternatten tycktes honom som en enda ropande avgrund av meningslöshet.

Han hade kommit upp på en nästan skoglös ås och stiger ur släden. Mekaniskt kastar han fällen över hästen och binder den vid en nödvuxen tall. Han börjar gå på skaren inåt åsen längs ett skidspår utan att veta varthän. Natten är gnistrande kall, men icke en vindfläkt kan förnimmas. På den skoglösa åsen syns honom alla perspektiv hisnande, och ingenting är honom längre förtroget eller känt.

Som i ett panorama ser han nu sitt livs händelser glida förbi och allt, varje hans besvikelse, framstår nu med en nästan onaturlig klarhet. Han förstår inte sig själv och inte dem han mött. Sammanhangen i allt skeende syns honom vika undan. Varför skulle han ge sig själv för att alltid möta tomhet — varför tvingades han av en ödesmakt mot en mur som aldrig gav efter?

Det fanns en bristande motsvarighet här i själva tillvaron mellan det krav som fanns inom människorna och realiteten som var deras liv. Det var som om det funnits en väsensolikhet mellan själva ingivelsen och materialet — något slags inkongruens i hela världsmaskineriet. De båda sidorna hörde inte ihop. Frågan var kanske galet ställd, men han visste att han ändå i natt måste ha ett svar. Han skulle annars icke kunna fortsätta ett steg längre.

Vad ville den honom den genomskinligt klara majkvällen nere i stadsparken, när livet liksom ropade honom till sig med sin fullaste röst? Och den natten nere i havsbandet, när hans lycka skulle fullbordas, och de speglande kobbarna och den blickstilla vattenytan med honom väntade det under som skulle ske?

Vad ville den honom den parken han aldrig skulle glömma med de sekelgamla almarna och den unga kvinnan vid hans sida med de långa ögonhåren och ansiktet fullt av själ? Hade de aldrig kunnat ge detta, som de lovade — fanns det inte till helt enkelt — var det ett bedrägeri alltsammans?

Vad hade han att göra i den vita sjukhussalen, där människoliv reparerades och vrakades som hade de varit oskäliga ting — eller bland drickande kamrater i den äckliga krogsalen? — Varför nötte hans steg golvet i hans låga rum här uppe i ödemarken natt efter natt?

Vad hade han med marken att göra, där han gick dag efter dag till sina ständigt lika trista plikter? Vad hade han för samband med skogen och åkrarna och gärdesgårdarna, som stirrade på honom under hans färder?

Det var som en gapande hålighet runtomkring honom — och han såg ett förvridet hångrin, som han inte mer kunde bli fri från ....

Han sjönk ner på skaren, och visste inte hur tiden skred. Så småningom lyftes mörkret som en slöja från marken, medan himlen i sydost överdrogs av ett blodrött sken. Men han visste ingenting härom. Det tycktes honom som om jord och himmel hade blivit så underligt avlägsna — som om bilderna i hans inre syn inte längre haft sammanhang med honom. Han var nu ensam och utanför alltsammans. Och nu förstod han med ens att det *fanns* inget samband mellan honom och det han upplevat — mellan träden och marken och honom själv. Och han förstod att intet härav behövde han och intet var till för hans skull, och att den fråga som uppfyllde honom berörde honom helt allena.

Han visste inte huru länge han legat kvar på skaren och han kände ingen köld. Men han visste nu, att det som fullbordas inom en människa har sin bestämmelse i sig och gäller ingen annan — och att det öde som här går mot sin fullbordan intet samband har med det som är omkring.

Då steg han åter upp från skaren, och stelheten i hans kropp gav småningom vika. Med instinktiv säkerhet vände han tillbaka till vägen, som han lämnat. Och kring den ödsliga nejden svepte vintermorgonen sin klarhet, medan solen från randen av horisonten spred sitt första guldgula sken över den ändlösa snön.

I RÖKSALONGEN

(Skiss).

En aktersalong, liten och rökig. En internationell samling resande — svenskar, finnar, norrmän, tyskar, en och annan sydlänning. Alla samhällsområden representerade.

Afton, lätt dis, vindstilla. Båten glider svagt upplyst genom ett smalare vatten, där stränderna otydligt skymtar fram i mörkret. En och annan förbifarande båt, fullhängd med lanternor.

Runar sitter vid sin tidning men är själv långt borta från den. Han är känsligare än eljes för ett intryck utifrån denna kväll — en mänsklig ton, en melodi. Han hade länge levat som i fasta.

Vid ett bord bredvid norrmän — ett yngre par, en äldre herre. Runar uppfångar spridda satser ur deras samtal. Små reseomsorger på tapeten, familjeangelägenheter. Intet av långvägasyn, intet av vidare perspektiv. Han känner som en beklämning.

Runar går ut, kommer in igen och får plats nära ett bord där några handelsresande pokulerar. Tyska, svenska, finska om vartannat i deras samtal. Vid detta lag har man redan kommit förbi affärsangelägenheterna och in på de pikanta äventyren. Små upplevelser smyckas ut och presenteras ånyo. Och allteftersom ruset stiger, kommer också de medresande damerna in i deras samtal. Man diskuterar dem oförbehållsamt, och de närvarande får sig ett dimmigt ögonkast då och då. Runar känner det som om någon tog honom om strupen.

Han vänder sig nu nästan som i en sista vädjan till ett tredje bord, där det sitter skandinaver och finländare av mer intellektuell typ — en ingeniör med fru, en direktör, en läkare. Man skämtar. Dagens on dit i deras kretsar uppe. Man relaterar de sista societetsskandalerna och blottar ohöljt nästans små svagheter. Man söker överträffa varandra i bitande kvickhet.

Runar tycker att han sitter i en samling döda. Atmosfären känns blytung i det tobaksmängda rummet. Wiskyglasen, punschen, tebrickorna, allt smälter samman i en kväljande förnimmelse av något som inte är levande. Han tycker själv att han vacklar, när han går ner i hytten för att lägga sig.

Natt. Runar ligger vaken och lyssnar. Man är ute på öppen fjärd, och vågorna slår nu i jämnt skvalp mot båtens sida. Ångarn glider under sakta skakning vidare. Mörker omkring. Timme efter timme.

Det ljusnar småningom vid horisonten. Skär och öar skymtar fram ur halvdunklet. Runar går upp på däck. Spegellugnt, mulet. Svagt dis. Konturerna vid horisonten blir tydligare, men båten glider fram som i en dröm. Hela färden overklig.

Morgon, full dager. Passagerarna kommer upp på däck. Deras röster låter nästan spöklika. Diset blir tätare. Alltjämt samma drömmande overklighet. Vet de andra att när de går förbi varann, sker det blott i en villa?

Lång förmiddag. Dimman tätnar. Man är ute i den yttersta skärgården. Snart ser man ingenting mera framför sig. Ångarn saktar farten, slutligen stannar den. Man vågar sig inte vidare ut i det obekanta. Då och då klämtar en klocka.

Timme efter timme. Stämningen blir tryckande. Dagshändelserna sinar. Konjunkturerna intresserar inte längre och spriten lyckas icke mera liva. De resande affärsmännen i röksalongen gör en sista ansträngning att ta upp samtalstråden från igår. Men också det verkar artificiellt, förkonstlat. Runar sitter kvar som förlamad, utan förmåga att röra sig från sin plats.

Då ser han plötsligt en dam i närheten som han inte lagt märke till dagen förut. Först tycks hennes kontur nästan ogripbar — som inhöljd i en slöja. Han får inga drag, inga färger säkert och fast — det är som hörde hon inte till här. Men vid det han fixerar henne, klarnar hennes drag. De får något av en spröd fasthet och en nästan oåtkomlig tydlighet som han aldrig förr sett. Färgerna, som är mjuka och dämpade, får en overklig levande glans. Och i henne försiggår ett liv, som nästan skrämmer honom.

Det är något av en outsäglig smärta i luften omkring henne. Den tränger genom varje hennes rörelse, den fyller hela atmosfären. Den blir ett ögonblick genomskinligt klar. Så krymper den samman — den vrider sig om henne på ett skrämmande vis. Det är som kämpade den med henne på liv och död.

Men i yttre avseende är intet förändrat. Kvinnan sitter alltjämt orörlig i samma ställning som förut. Inget drag hos henne är förvandlat.

Nu är det en mattgul ångest omkring henne. Den famlar i luften, den griper om henne, den höljer henne helt. Hon är som insnärd i ett kvävande töcken. Och hennes enda uttryck är en bön om hjälp.

Runar åser det hela stel av undran. Men han är som bunden till händer och fötter. Han kan inte bistå henne.

Hon byter åter gestalt. Nu är det ett levande ljus omkring henne — något av en spröd och bristande glädje, som dallrar i luften. Så eterisk är den, att han inte vet, om hon själv förmår gripa den. Den är som en sakta tonande musik, en ljus melodi. Och i ett ögonblick slår den upp i en fin stråle över henne. Den lyser ett enda ögonblick med en klarhet utan like — så försvinner den åter. Och nu lever den kvar blott som en svag förtoning — en liten skiftning i luften som inte helt och kan släckas ut.

Men Runar har på engång en känsla av verklighet. Han känner att han åter rör vid något som är levande — något, som är till. Den rökiga salongen är inte längre ett fantom. Dimman utanför är levande — varje föremål i rummet har något av liv. Endast de förra människorna är borta. Han kan inte förnimma dem. Det är som hade de avlägsnat sig ifrån honom.

Han ser ännu en gång på kvinnan. Nu är det vila omkring henne. Det är fullt av grönska, av blekt solljus och glittrande små daggdroppar. Det är som höll hon själv på att växa till något annat, som höll hon på att förvandlas. Men allt detta är så svagt och svävande otydligt, att han med möda kan urskilja det ....

Då hörs på engång ångbåtsmaskinen. Dimman har skingrats, man är åter på färd. Nu är kvinnan inhöljd i dunkel igen. Runar kan inte längre gripa hennes drag eller hennes uttryck. Han förnimmer henne inte mer. Det är som gled hon bort någonstans ifrån honom. Men de förra medpassagerarna börjar nu framträda. Han ser hur deras stelnade gester lever upp och övergår till glada hoppfulla rörelser, när den långa enformigheten för dem blivit bruten. De bortdomnade samtalen återupptagas. En och annan rör på sig och går ut på däck. Men för Runar är det som om verklighetens mara igen fängslade allt omkring honom.

Då går han ut i den friska luften och gör en rond omkring däcket. Solen lyser nu genom höstklar luft över öar och kobbar i havsbandet. Han står stilla vid relingen och låter blicken mekaniskt följa bekanta punkter längs farleden.

Bredvid honom står direktören med kikarn i hand och betraktar oavvänt ett fyrtorn vid horisonten. »Vi kommer ändå fram förrän det mörknar», säger han med djupaste tillfredsställelse.

EN SOMMARDAG —

Hon var 24 år. Nu låg hon svårt sjuk i en febersjukdom och visste, att hon skulle dö. Där kämpades en underlig kamp inom henne. Hon hade aldrig levat, aldrig känt livet som en verklighet — det hade snarare varit för henne något plågsamt och fantomartat, som hon innerst längtat att bli fri ifrån.

Redan var hon långt borta från de andra människorna. Ingen väntade av henne mer ett svar eller ett tecken på förståelse. Kontakten var avbruten mellan henne och yttervärlden och med de människor, som nu för sista gången ägnade henne de omsorger, som en människa mäktar.

Det värkte och sved i hennes bröst och febern steg och sjönk. Hon var så trött att hon ingen annan längtan hade än att få glida bort någonstans, där det varken fanns värme eller köld, att få sjunka djupare och djupare ner i en sömn, som hon inte mer behövde vakna ur. Och för varje föreställning, som gled ur hennes medvetande, kände hon det som en lättnad, och varje ting som utplånades för henne, gav henne blott befrielse.

Och ändå fick hon inte dö ännu. När febern steg kom där en ångest över henne igen. Det var något som återstod innan hon fick dö. Något hon stod i skuld till — något hon ännu hade att göra —som hon inte var färdig med.

Det fanns icke en människa hon längtade att råka mer — icke ett ord hon behövde säga någon — och ändå fick hon ingen ro. Hennes medvetande stegrades inom henne till en klarhet, som hon inte ens hade känt då hon var frisk, och bild efter bild trängde fram inför henne. Nästan som med eldskrift stod de etsade, — och ingen av dem rörde henne ändå.

Hon hade sett mycket i sitt liv. Hon hade sett molnens gång över den omätliga havsytan, vid vilken hennes hemstad var belägen — det vidunderliga färgspelet där vid övergången från dag till natt, från storm till stiltje. Hon hade sett skogar, blånande vid synranden som länder i blått — och blommande ängar med en färgprakt utan like. Och allt var inpräglat hos henne i minsta enskildhet, vart sinnesintryck var skrivet där outplånligt — men alltsammans var ändå utanför henne. Inget enda intryck hade gällt henne själv — inget enda hade haft med henne att göra.

Hon hade sett människor — starka, verksamma, strålande människor — och människor nedtyngda av alltför stora bördor — men ingen enda hade haft en betydelse för henne — ingen enda hade kommit henne att känna livet som liv. Hon behövde det inte, hon hade ju aldrig kunnat undfå det som en verklighet.

Men just nu var det annorlunda. Nu måste något ske. Nu krävdes det av henne ett förhållande till livet innan hon gick bort.

Och plötsligt stod en syn klarare för henne än andra. En ljum sommardag. Gardinen fläktar lätt för fönstret. Hon ser en slipad vattenkaraffin med friskt vatten. Vad är det mer? Hon ser en solbränd manshand invid karaffinen. Hon ser ett leende —

Vad har hon med det att göra? Hon vrider sig i bädden för att slippa minnas. Men drag för drag framträder hans ansikte för henne. Hon ser varje linje, varje skuggning i det.

Och nu är det något annat. Ett skummande vatten mot en segelbåt. Solglitter över vågorna så långt man ser, holmar och skär. Hans hand på relingen. Hans ljusa skratt — Vad har hon med honom att göra? Hon har inte älskat honom. Han kommer henne inte vid.

Hon andas ett enda tag så djupt, att det är som om bröstet ville gå sönder. Hon känner en outsäglig förfäran, det är som ångesten stegrades till det yttersta. Hon är ju inte färdig ännu. Hon måste ännu hinna med något. Hon letar i tanken med förtvivlan efter vad det var hon skulle hinna med ... Det susar så underligt av stora träd i hennes närhet. Allt är så främmande. Vad var det för bilder som rörde sig i henne? Vad var det hon sökte ... Mattheten tar överhand. Hon domnar bort några ögonblick.

Vad var det hon grubblade över? Vad var det som plågade henne nyss? Hon letar igen. Varför skulle hon inte få dö nu, när hon redan stod till hälften utanför allt? I åratal hade hon varit färdig och nu hade hon inte

rätt att dö —

Nu ser hon en solbelyst isyta så långt ögat når — glanskis, årets första is. Hon är mycket, mycket ung. Hon åker skridsko i en kort åtsittande jacka med pälsbräm. Hon känner hur håret löser sig under mössan och virvlar omkring hennes ansikte. Hennes kinder blir blossande. Och vid det hon flyger fram utan mål, bara för glädjen att nå allt längre ut, åker en gosse förbi henne. Det är en skolkamrat till henne, som hon dansat med då och då. Men hon har visst aldrig lagt märke till, hur vacker han är, när han åker här ute i det fria. Hans bruna ögon strålar. Och plötsligt saktar han farten. Som av en ingivelse griper han hennes hand, och de åker tillsammans ut mot det obekanta — långt före alla andra ....

Det blev på en gång alldeles stilla i henne. Skulle hon nu få lugn? Men nej, ännu hade hon mycket kvar att genomgå. Gossen därute på isen försvann ur hennes värld. Hon hörde att han farit utomlands — hon visste att han haft mångahanda öden — att han levat stormigt, att han varit mycket sjuk, hopplöst trodde man.

Nu var hon så trött, så trött, men plågorna hade minskat. Hon ansträngde sig till det yttersta för att minnas, vad som sedan kom.

Ett draperi framträder nu för henne, tunga röda veck, en massa ljuslågor. Det är sorl av människor i en upplyst sal. Hennes stämning är glad och förväntansfull. Nu ser hon att hon sitter i en loge på teatern, framför henne är en röd ridå. Åskådarna samlar sig. Hon är ensam i logen. Då kommer han in i logen bredvid. Hon har inte sett honom på många år, och han är skrämmande förändrad. Han har djupa veck kring ögonen och munnen är en annan. Den friska hyn har fått en grå ton, som den inte förr hade.

Han hälsar glatt igenkännande och sätter sig bredvid henne. Det mörknar nu i salen och stycket upprullas för dem. Men hon hör inte vad som yttras och vet knappt vad som sker på scenen. Hon är gripen på ett underligt vis av hans närhet. Hon genomlever ett annat liv än det som spelas framför henne. När det ljusnar i salen, vänder han sig igen till henne. De samtalar. Men hon känner hela tiden att han är en annan, än den hon åkte med på isen. Kanske är hon också själv en annan.

Hans röst har något av samma klang som förut och blicken är den förra, men han känner själv att de nu är långt borta från varann. Likväl talar han. Det är likgiltiga ting, men i hans medvetande får de nu en särskild innebörd. Han är återkommen efter många år. Han vill återknyta till det som varit — han vill glömma det som ligger emellan — han vill ... Hon hör ångesten i hans röst, hon tvingar sig till att lyssna, men hon känner själv, att hon inte längre är med. Hon ser vecket vid hans mun — han är en främmande och kan inte mer få verklighet för henne ....

Det var sista gången — hur kan hon nu så många år senare påminna sig varje skiftning i hans drag, varje tonfall. Men underligt nog är ångesten nu svagare. Det är som runne den bort någonstans i ett töcken.

Hon ser underliga skuggiga växter i en tropisk trakt. Tunga, saftiga frukter hänger omkring henne, och hon ligger på en bädd av svala, doftande blad. Hon hör ett svagt vattensorl i närheten. De glänsande stora frukterna återkastar några solstrålar som silar in genom grönskan. En slingrande växt med en gul blomma ovanom hennes huvud ser på henne. Så slumrar hon in.

När hon vaknar minns hon åter sin sjukdom — men nu är allt så fridfullt och gott. Hon skulle ju få dö. Hon minns något igen. Nej, hon fick inte dö. Den mödosamma striden börjar ånyo inom henne. Det var någonting kvar — någonting i vägen — någonting hon måste komma över, innan hon fick dö. Vad det är outsägligt tungt alltsammans — vad tanken gör ont. Det brusar så tungt och bedrövat långt borta, som från hav i storm.

En havsfjärd och glittrande vågor ... Det är åter sommardag. Trädgården utanför fönstret — blodröda

vallmor i klunga — ett äppelträd fäller sina sista blomblad. Nu knarrar det lätt i den vita sanden på gången utanför fönstret. Nu hör hon hans röst — hans glada tonfall —

En ängsmark bortom trädgården. Här är fullt av gökärt, ranunkel och ärenpris. Han går bredvid henne på ängen. Han har funnit den första vildrosen och räcker henne den. Hon ser hans bruna hand, när han ger henne rosen. Det är sommar omkring henne —

Varför ser hon det nu? Varför lever det nu för första gången för henne? Allt har hon sett en gång — blommorna och gräsen och solskenet och den vita sanden i trädgården — men först nu vet hon att det har varit till. Så självfallet syns det henne alltsammans, som skedde det åter nu på nytt, och först nu vet hon att hon äger det.

Och på engång är det ingen oro mer — på engång är hon lycklig. Hon kände ingen smärta i sitt plågade bröst. Hon kände inte hur pulsen blev mattare och andningen sakta avtog. Hon domnade sakta bort på en äng, där det var fullt av ärenpris och klöverblom och ranunkler. Och solskenet bäddade allt i sitt strålande flöde, när hon somnade in.

II

DRÖMSAGOR

GUDABILDENS LEENDE

Mardröm.

Gabriella kom till en stad med ringmurar och och gamla torn, och en liten spetsnäst herre kom fram ur ett portvalv för att visa henne omkring. Han hade ljust pipskägg och grönt glimmande ögon. Han beskrev tjänstvilligt hela den lilla stadens medeltida historia, dess betydelse för handel och hantverk och alla dess sevärdheter, men hon hörde inte ett ord därav och uppfattade hans röst blott som pipet av en stor mygga bredvid sig. Han förde henne in i en gammal vinstuga och bjöd på smörgås och öl, men smörgåsarna var sega som skinnstycken och ölet luktade unken fisklake.

Till natten fördes hon in i ett urgammalt vindsrum med rynkade vita musslinsgardiner och blommiga sängomhängen. I fönstret stod röda pelargonior och balsaminer och alla bord var fullradade med porslinspjeser, så hon inte hade plats för något annat.

Om natten drömde hon att en liten svartklädd medeltida jungfru kom och nöp stycke efter stycke av hennes kläder, alltid endast en liten bit åt gången. Och hela tiden log jungfrun sitt sediga och beställsamma leende, tills en stor hund kom ut ur ett av de små tegelfärgade husen och skrämde henne, så att hon försvann som en rök.

Den spetsnäste herrn styrde om järnvägsbiljetter och de reste tillsammans till en bergstrakt. De åkte genom en upplyst tunnel, men längs bergssidorna kilade ett otal röda möss, och det tycktes Gabriella att tak och väggar överallt var fyllda av dem. Nu kom de in i ett praktfullt bergsgemak, där väggarna tycktes försilvrade och återkastade ljuset i tusen reflexer. Där fanns också en trädgård med stela, konstrikt formade växter, men när hon böjde sig ner för att bryta en av blommorna, ryggade hon tillbaka, för alla blommorna var styva och förstenade.

En avlägsen musik hördes inifrån berget, som inte föreföll att ha något sammanhang med omgivningen. Den

drog henne vidare längre in, och den pipskäggige sprang tjänstvilligt vid hennes sida, nu omsorgsfullt utläggande Wagners företräden framför Beethoven.

Hon påskyndade stegen för att om möjligt slippa höra honom, men han var henne ständigt hack i häl. Musiken ljöd ibland förundransvärt klar och ren, ibland domnade den nästan bort. Hon kände det som var hon tvungen att nå den genom tusen hinder, och hon skyndade vidare så snabbt hon kunde. In i den sista salen hann hon några steg före sin följeslagare.

Hon såg ett underbart vackert barn, en gosse, klädd i en pärlemorfärgad dräkt sitta ensam med sin fiol på en låg stol i mitten av rummet. Och väggarna återkastade musiken med det egendomligaste välljud. Men knappast hade hon uppfattat allt, förrän den pipskäggige var framme, och hans röst bröt av mot väggarna i den mest skärande dissonans, och i samma ögonblick var det som om musiken förlorat hela sin överjordiska klang. Den ljöd som ett vanligt kammarspel och gossens gestalt hade övergått till en intetsägande gråklädd ynglings.

I detta ögonblick ville hon endast bort igen, och med sin följeslagare vände hon tillbaka genom alla gångarna. Till sin fasa såg hon att de röda mössen från den första tunneln här hade förvandlat sig till blåvioletta troll, och de tycktes alla stirra på henne från väggarna med sina små svarta ögon som djävlarna i en gammal kyrkmålning.

Hon kom ner till en hamnstad, och den pipskäggige vandrade bredvid henne och bar alla hennes kappsäckar och väskor. Han gick med dem ombord på en stor ångare, och sedan vände båda tillbaka i land. Han gjorde en lång promenad med henne förbi skeppsvarv och dockor, och därvid föreläste han beredvilligt om hamnstadens betydelse för landets sjöfart, om dess exportartiklar och utrikeshandel.

Hon dröjde till sista minuten med att gå ombord på båten, och just innan landgången drogs in, steg hon upp där. Men i samma ögonblick den pipskäggige avslutade en föreläsning över atlantångarnas farhastighet och deras tonnage och just skulle följa henne ombord, lade hon handen på hans kala hjässa och sköt honom milt tillbaka ner på kajen. I detsamma lade ångaren ut, och den pipskäggige blev stående där nere och såg efter henne med en ytterligt förvånad och bedrövad rådjursblick.

Ångaren var snart ute på havet, men vattnet tycktes stillastående och tungt som bly, och luften var längre bort ogenomtränglig av dimma. Vädret var milt och Gabriella satt ute på däck. Hon såg stewarter och servererskor skynda förbi, alla klädda i ljusgula dräkter med ett orörligt stelnat leende i sitt ansikte. Några eleganta passagerare vandrade också förbi hennes plats. De konverserade belevat, men lika frånvarande som om de talat i sömnen. På bänken bredvid henne satte sig en bildskön yngre man. Han hade ett glänsande blåsvart hår, benat med största omsorg och en fintskuren mun. Hans vita händer rörde sig avmätt och ledsagade varje hans yttrande med ett engång för alla fastslaget system av noga beräknade rörelser.

Han underhöll henne med skildringar av främmande exotiska länder och deras under. Han återgav de tropiska nätternas tjusning, de svarta sjöarnas mystik, de indiska templens fullkomning. Men alltsammans så, som om det vevats upp ur en fonograf, utan att ett uttryck förändrades i hans ansikte. Han formade varje period med en utsökt omsorg och beräknade varje tonfall i minsta nyans. Han hade berest halva jordklotet och visste varje folkslags egendomligheter och naturens särdrag i varje land. Han rabblade upp deras poesi och religösa besvärjelser som en aldrig sinande vattenflod, men Gabriella hade minuten efter glömt varje ord.

När hon steg upp för att gå in i sällskapsrummen följde han efter, och nu arrangerade han en konsert för henne av ångbåtens orkester. Dess teknik var fulländad, men de konstfullaste löpningar och bravader utfördes utan minsta tecken till själ. Den främmande lät pryda rummet med sällsamma växter och arrangerade en konstfull belysning. Men den konstfulla belysningen gav det hela ett ännu mer spökligt

skimmer, och blommorna var alla utan liv och tycktes falla till stoft vid minsta beröring.

Äntligen slutade musiken, det blev natt, och Gabriella fick dra sig tillbaka. Hon låg i sin hytt och vred sig utan att kunna somna, och plötsligt spratt hon till vid ett obekant buller.

När hon såg ut genom fönstret urskilde hon i mörkret en annan stor ångare, som lagt till vid sidan av hennes. Hon klädde sig i största hast och skyndade upp på däck. En landgång förenade just de båda båtarna, och utan betänkande gled hon över till den främmande.

På den nya båtens däck stod kaptenen, en fryntlig gammal sjöbjörn och sträckte välkomnande ut armarna emot henne. Han visade ingen förvåning och besvärade henne inte med frågor, men ombesörjde genast med faderlig välvilja en hytt för henne.

Solen stod redan högt på himlen, när Gabriella vaknade följande morgon. Hon klädde sig och gick upp på däck. Där väntade henne redan kaptenen promenerande av och an. Han mottog henne med uppriktig glädje och förde henne in i matsalen, där han ordnat om en lukullisk måltid för dem båda.

Faten var fyllda av skinkrätter, hummer och laxsallat i alla former, och bordet var garnerat med rädisor, morötter och rödbetsblad i olika riktningar. Gabriella nödgades servera sig från varje fat, fastän lukten av det hela redan gjort henne övermätt. Själv försåg sig kaptenen med god aptit, och för varje anrättning fyllde han på ett nytt glas med genever. Han underhöll henne frikostigt med skepparhistorier och för varje nytt fat blev han allt mer blomstrande röd och kvickheterna blev allt mustigare. Han närmade sig Gabriella alltmer i soffan, och sist hade hon hans kinder tätt framför sig som ett par jättelika blossande tomater. I det han förklarade sina osjälviskt faderliga känslor för henne, tryckte han plötsligt en kyss på båda hennes kinder.

Då svartnade det för henne, och i detsamma hörde hon en åskskräll och hon såg matsalen dela sig itu. Och alla medpassagerarna drogs åtskils och försvann ur hennes åsyn. Det sista hon såg var hur kaptenen, som fallit ned från soffan, uppslukades av en väldig våg, som hade gröna ögon och rovtänder som en haj. Därpå blev allt mörkt och tyst och hon visste ingenting mer.

Gabriella räddades till en hamnstad vid kusten, och där fick hon vila ut. Nu åkte hon med järnväg över en ändlös slätt, där stycken av ruiner och gamla murar stack upp ur sanden. Hon var utled av allt, som vederfarits henne — av den spetsnäste, som pinat livet ur henne med sin lärdom, av den bildsköne, som aldrig uttryckte en min i sitt ansikte och av den alltför faderliga kaptenen, som ägnat henne sin omsorg. Hon gitte knappast se ut genom fönstret på alla dessa lämningar från en gigantisk forntida stad, som inte angick henne.

Då kände hon det som om någonting närmade sig henne. Det smög sig såsom en oro igenom henne, solen lyste gulare och landskapet tog på engång andra färger och proportioner. Hon såg en jättelik gudabild uppe på en stenpelare av ofantliga mått. Tåget gick nu så sakta, att farten knappast märktes och småningom tycktes det stanna helt. Men hon såg blott på gudabilden, som höjde sig över omgivningen. Den var halvt människa, halvt djur, men inte ett lejon, utan av ett forntida slag, som hon aldrig hade sett. Läpparna var slutna, men tycktes ändå tala, ögonen flyttade sig efter henne. De hade ett underligt djup och en egendomlig skärpa tillika. Det var som om hela mänskosläktets lidande och dröm funnits samlad i dem och all urtids visdom där hade blivit förtätad.

Hon såg på gudabilden och då välvde sig som en tung våg inom henne.

Hon steg av tåget och gick ut i staden. Men den var inte livlös längre. Gudabilden hade givit den liv. Murarna var återställda i sitt forna skick, pelarna uppresta och husen bebodda. Ett brokigt liv rörde sig omkring dem. Trädgårdar, palmer och olivträd avbröt här och där murytorna. Längs gatorna strömmade

människor, och deras rörelser hade en egendomlig rytmisk charm, som genast föll i ögonen. Gudabildens makt förnams överallt — det var som om alla handlat och rört sig under dess inflytande.

Hon gick bland mänskorna här, som hade hon varit hemma. Om de levat i går eller för några tusen år tillbaka frågade hon inte efter. Hon var en bland dem, hon levde deras liv och följde deras lagar. Allt hade här mening, allt var självfallet, välkänt och givet.

När solen började sjunka, vandrade hon som alla de andra längs gatan förbi springbrunnarna ut till den öppna amfiteatern utanför staden. Där såg hon mystiska riter och skådespel utföras, och hon deltog med de andra i deras konstfulla danser och lekar, medan den sydländska månen spred sitt vita sken över dem.

Hon vände med de andra tillbaka in i staden och stannade där bland dem. Hon deltog i deras arbete, i deras fröjder och sorger, i deras fester och deras gudadyrkan. Och hon kände trygghet och mening med sitt liv.

Och över hela staden log gudabilden sitt eviga och outgrundliga leende.

DEN FÖRTROLLADE SJÖN

Hon var en liten prinsessa och bodde i ett gammalt slott, som var kringgärdat av murar med djupa löpgravar nedanför. Från slottet ledde en enda brantstupande väg ner mot bygden och den bevakades av en väktare med hillebard och lans, men den vägen hade hon aldrig fått beträda.

Innanför murarna låg en liten trädgård där det växte jasminbuskar och rosor och lejongap och tusensköna. En liten springbrunn sjöng där dagen i ända, bina surrade och brokiga fjärilar fladdrade bland blommorna. Hon brukade leka där med sina dockor eller plocka blommor och springa fatt fjärilar tills hon tröttnade.

Inne i de stora praktgemaken var det kallt och hemskt. Där stod tunga ekmöbler uppradade längs väggarna och svartnade porträtt tittade strängt och ogillande ner på den lilla flickan, som rörde sig under dem. I de små kamrarna med blyinfattade fönsterrutor luktade det så underligt och instängt av gammal mattväv och hundraåriga stoppningar. Varje pjes föreföll här vördnadsvärd och tycktes gömma på sagor från en uråldrig tid.

Där fick hon sitta i timtal med sitt broderi eller lutad över en gammal bok med kopparstick och planscher från förflutna tider. Men helst satt hon ändå i fönstersmygen och såg ut över landskapet. Hon kunde se där milsvitt omkring och såg skogar och fält och en silverglänsande flod, som slingrade sig fram genom allt det gröna. Och allra längst bort såg hon konturerna av en stad med husgavlar och tegelmurar och blänkande tornspiror. Och när vinden låg från det hållet, kunde hon vid vespertid höra klangen av de många kyrkklockorna därifrån.

Det fanns en gammal sköterska, som var morgon hjälpte prinsessan med klänningen och kammade hennes långa flätor. Och i mörka vinterkvällar när brasan sprakade i kaminen satt hon och berättade märkvärdiga sagor om andar och troll. Hon hade sett mycket och upplevat flera generationer av slottets bebyggare och hon såg dem ännu för sig, som hade de gått här levande omkring.

En gammal vithårig präst mässade så vackert var afton i det lilla slottskapellet, och han tog ibland prinsessan med sig upp på sitt arbetsrum med alla de gulnade bokbanden och pergamentsrullorna på hyllor längs väggarna. Han undervisade henne om ting som skett för längesen och om sådana som skulle komma att hända i en framtid, men om allt det närvarande som skedde just nu och om allt det märkvärdiga och hemlighetsfulla, som fanns utanför de gamla murarna, visste han att ge henne litet besked. Men han lyssnade faderligt till hennes frågor och förstod att vinna hennes förtroende, för hennes egen far var alltid borta i främmande land och honom såg hon icke.

Men engång när prinsessan var närapå fullvuxen och den instängda stillheten innanför murarna blev henne kvävande, och de enahanda lärdomarna i prästens tornkammare syntes henne tröstlösa, beslöt hon att bege sig bort. För hon ville veta om det liv mänskorna levde utanför slottet och vad som fanns i staden med tornspiror som hon såg från sitt fönster. Och på natten, när det var klart månsken, smög hon sig tyst ut ur slottet och gick förbi väktaren som sov vid sin lans och öppnade ljudlöst den tunga porten och gled ner för den branta sluttningen och försvann i skogsdunklet.

Nu satt prinsessan i vardagsrummet i ett borgarhem i staden. Det var ett lågt rum med mörknat tak och små fönsterrutor. Möblerna var slitna och färglösa och alla bord överhopade med föremål som ständigt var i bruk. Det var eftermiddag och man hade just slutat middagsmålet. En sträng herre med glasögon satt i en gungstol och läste i en tidning. Med gravlik röst delgav han de närvarande de olyckor som inträffat, och med oförställd förtrytelse talte han om människors dårskap och försumlighet. Icke en ton av förståelse kunde spåras i hans röst, och hans ansikte var som stelnat i en mask av oåtkomlighet. En förskrämd liten hustru trippade omkring i rummet, sköt då och då en stol tillrätta eller ordnade något på borden. Däremellan sjönk hon ner bakom en hög med linnekläder, som skulle lagas och tycktes nästan försvinna bakom den. Någon enda gång hörde man som en halvkvävd suck borta från hennes stol.

Två halvvuxna pojkar satt vid ett bord och låtsade läsa läxor, men var i själva verket i färd med att tillverka leksaker och maskiner och rita gubbar bakom sina bokstaplar, varvid de spratt till för varje gång fadern ändrade läge i sin gungstol eller kom till någon särskilt uppskakande punkt i sin redogörelse.

Förgäves sökte prinsessan hos någon av de närvarande en enda glimt av ett frigjort och naturligt liv. Hon kände endast att skräckstämningen av bundenhet och förställning låg som en martyngd i luften. Då förstod hon att hon gått galet, och att hon icke hade något att göra här, och hon gled tyst ut ur rummet och sökte sig ut i staden igen.

Det var dager med grått solljus, och nu satt prinsessan i en stor sal där en mängd mänskor — män och kvinnor — höll på med korgflätning. Man gjorde stolar och soffor och reskorgar och små blomsterkorgar, och prinsessan arbetade med. Alla var i sjudande verksamhet. Det var alldeles tyst i rummet, man hörde bara det svaga rasslet av vidjorna mot träverket. Och nu märkte prinsessan att hon själv arbetade med samma rasande fart, utan att veta varför hon gjorde det.

Från timme till timme såg man blott hur högen av möbler och korgföremål växte, tills den tornade upp sig nästan oöverskådlig. Och ansiktena omkring henne blev allt livlösare, medan händerna med än mer feberaktig iver tycktes påskynda sitt arbete.

Nu led det mot kvällen och skymningen började falla, men det gav ingen ändring i arbetet som tycktes utan slut. Små elektriska lågor tändes här och var i rummet, men de lämnade det mesta i en gråblek skugga och arbetet fortgick utan pauser med samma meningslösa iver som förut.

Hon började nu iaktta mänskorna omkring sig och såg på en ung flicka som satt nära intill. Hon var blek och fin med mörka skuggor omkring ögonen, och det föreföll prinsessan att hon med än mer naturlig färdighet än de andra utförde sitt arbete. Men när prinsessan såg in i hennes ansikte, mötte hon en blick, som var så tom, att hon isades ända in i själen, för hon förstod att den blicken hade redan uppgivit varje skymt av hopp.

Då insåg hon, att hon inte heller här skulle finna vad hon sökte och inte själv hålla ut här. Och hon steg sakta upp och lämnade sitt arbete halvgjort, och utan att någon märkte det smög hon ut på gatan igen. —

Det var vid solnedgång, och prinsessan gick ner för den branta höjden, där staden var belägen mot floden, som flöt i dalsänkningen nedanför. Vid hennes sida gick en ung man med glada blå ögon och en gosses rörelser, och när solen föll på prinsessans huvud skimrade hennes hår som en krona av flätad brons. De satte

sig på några stenar halvvägs ner och såg på det praktfulla skådespelet på himlen. Han rörde varsamt vid hennes arm och smekte de fina blåa ådrorna på hennes händer.

När solen sedan sjunkit ända ner mot horisonten fortsatte de sin vandring. De gick under lummiga trädkronor längs flodstranden och han behöll hennes hand i sin. Hon förnam hans närvaro i suset från träden och i blommorna vid stranden och i sorlet från den rolöst glidande floden. Och hon kände som en mjuk hugsvalelse glida genom sin kropp.

De satte sig vid flodstranden under en väldig ek och båda var tysta, liksom gripna av stundens högtid. I lövskogen bakom dem sjöng en talltrast och rosorna vid stranden doftade tungt. Då såg hon på honom, men när hon mötte hans ögon, märkte hon på engång att de ännu var ett barns. De speglade flodstranden och de hängande pilarna och gräsen under dem, men hon såg att sin egen själ hade de ännu inte funnit. Då kände hon att hennes trygghet och ljusa lugn smalt bort, och att världen ännu låg lika mörk och oåtkomlig för henne — och hon visste att hon hade en lång, lång väg att vandra.

Så gick prinsessan i flera år och nu hade hon blivit en fullvuxen kvinna. — En kväll satt hon uppe i en trång studerkammare under takåsen hos en forskare och lärd. Väggarna var från golv till tak fyllda av böcker, och alla bord i rummet var överhöljda med bokband och papper. På skrivbordet brann en enda liten ljuslåga och själv satt den lärde i en högkarmad stol framför den.

Han hade kloka och trofasta bruna ögon, och han satt och talade om sällsamma ting med prinsessan. När hon såg honom mindes hon den gamla prästen i hennes barndomsslott. Rummet här var inte olikt hans, men eljes var allt omvänt — för om den gamle endast visste vad som hänt för längesen, visste denne man blott nästan alltför mycket om det närvarande och kände kunskapens sista ord i varje nu. Och han pejlade gåtornas sammanhang i allt som var och jämförde vetenskapens olika slutsatser. Ty han ville bygga ett nytt system av alla de olika meningarnas mångfald och sammanföra dem till en enda och bestående enhet. Då tyckte prinsessan att hon förstod mer än förut av detta livs sammanhang, och för första gången kände hon något likt en verklig förtröstan stiga upp inom sig.

Hon satt mitt emot den lärde, och medan han talade fattade han hennes huvud och såg henne djupt in i ansiktet. Då såg hon att hans ögon speglade böckernas värld och var fyllda av den visdom de inneslöt — men hon förstod på samma gång, att det liv som var utanför dem och henne själv skulle de aldrig kunna förstå. Då blev allt lika mörkt inom henne igen, och lika tung var den besvikelse hon burit på. Och hon steg upp och lämnade den lärde och sökte sig ånyo ut i den vida världen.

Nu hade hon gått genom många städer och många länder och människornas oro var alltid lika stor. Men de levde liksom utanför sig själva och utan att ge uttryck åt det som var deras själ och utan att veta vad deras längtan var och vad de sökte.

Nu vandrade hon uppe på en skoglös hed i ett högland, och långt under henne skymtade hon trädgårdar och hus i dalarna, och några band av mörk barrskog låg liksom sovande under henne. Men omkring henne var endast lågt ris och silverglänsande lavar, och förkrympta buskar stack sina grenar upp vid hennes fot. Och solskenet var bländvitt, men utan värme, och luften hade en lätthet, som hon ingenstädes hade försport.

Hon var så trött av åkrarna och människorna och av de små bergsbyarna därnere, där allting var så trångt. Hon var så trött av det hon sökt och frågat och icke funnit — och här uppe fanns det icke mer en enda smekande gren och icke en fågels röst, och icke doften av en blomma slog henne till mötes.

Hon kände att hon blev mer och mer fri, medan hon vandrade, och den genomskinliga stillheten gav henne ett lugn, som hon inte förr hade känt.

Då kom där emot henne en ljus ung man, och han sade till henne: »Låt mig föra dig ner härifrån till en sjö, som är vackrare än någon annan som finns.» Hans röst var varm och ljus, men det tycktes henne, att han störde hennes ensamhet och det lugn hon just hade funnit, och hon svarade därför: »Varför skulle den sjön vara annorlunda än andra? Jag tror inte på den, och jag vill inte lämna stillheten här, där jag första gången känner mig lycklig.»

Men han tog hennes hand och sade med övertygande mildhet: »Jo, du måste se den, för den är underbarare än alla sjöar i världen.»

Så gick de tillsammans ner för den långa sluttningen, och landskapet vidgades och blev allt flackare och prinsessan tänke igen: »Kunde jag inte gissa, att den sjön inte skulle vara något särskilt; den kan ju inte ha annat än låga stränder.» Men för att göra honom till viljes gick hon ännu vidare.

De hade gått genom ett skogigt landskap, men nu öppnade sig en friare utsikt, och prinsessan såg att endast en äng och ett gärde längre skilde dem från sjön. Och hon tänkte ännu: »jag går tillbaka härifrån så snart jag kan.»

Men vid det de närmade sig stranden stannade hon förstummad. Den vänstra sidan av sjön hade stränderna täckta av ängar och lövskog, men den högra var högländt med ett berg bakom, och en mörk udde bevuxen med tallskog stack långt ut i vattnet. Och i samma ögonblick de kom fram skedde här en förvandling. Det föll ett bronsgult sken av obeskrivlig klarhet över den mörka skogsudden och hela främre delen av sjön, och skenet liksom uppsögs av vattnet och sammangick med det, tills det var fyllt därav. Då visste prinsessan att hon aldrig i sitt liv hade sett något märkligare.

Vid det de vände av på en skogsväg längs sjöstranden sade hon helt stilla: »Ja, du har rätt, det är verkligen den underbaraste sjö i världen.»

De vandrade vidare genom skogen, som växte vid sjön och längre bort syntes mörk och ogenomtränglig. Prinsessan gick djupt försänkt i tankar och hon märkte inte, att hennes följeslagare nu hade gått ifrån henne.

Men hon var helt fylld av skenet, och när hon åter såg ut över sjön, låg det alltjämt kvar lika strålande, och det trängde med ännu större makt in i henne än förut. Då visste hon att hon skulle stanna här sålänge hon levde, och att det liv hon förgäves hade sökt bland mänskorna fanns gömt här vid sjön. Och hon förstod att det här hade sin egen förnyelse och icke kunde förgås — och att hon inte mer behövde längta tillbaka till den ensamma hedens genomskinliga och frostiga ro.

PÅ ALPVÄGEN

I

Hon steg uppför en rullande trappa, som aldrig tycktes ta slut, och en gubbe öppnade halvvägs en lucka vid sidan av den och frågade om hon hade biljett till den övre världen. Det hade hon, och äntligen kom hon upp till staden i fullt dagsljus. Hon såg en sned flygelbyggnad till ett affärspalats, och genom en dörr i den kom hon in i en räcka försäljningsrum. Ett förekommande affärsbiträde förde henne genom de närmast liggande salarna längre in i byggnaden. Han tilltalade henne inte, frågade inte ens om hennes ärende, utan förde henne endast vidare längre och längre in. De gick genom ett kafférum med rökande och pratande människor och kom ut i några stora samlingssalar. Alltjämt sade hennes följeslagare ingenting, men han vände sig då och då om för att försäkra sig om att hon var med. Han bar en oklanderlig grå dräkt och hans uppträdande var synnerligen respektfullt.

De hade nu kommit in i en större vinterträdgård med glasväggar, där palmer omväxlade med yppiga

ormbunkar och akacior. Under växterna fanns här och var grupper av bord och stolar. Hennes följeslagare bad henne ta plats under förklaring, att hon behövde en förfriskning efter den ansträngande vandringen. Hon iakttog honom nu närmare. Han hade ett vågigt brunt hår och en känsligt tecknad mun, annars var dragen utan pregnans och hon visste att hon aldrig sett dem förut. Men ögonen hade en svårmodig ton, som hon inte kunde undgå att beröras av. Han talade lugnt och belevat om vardagliga ting och visade henne hela tiden en hänsynsfull uppmärksamhet. Men det fängslade henne knappt — vad han sade tycktes glida henne förbi i samma ögonblick det var uttalat. Den vemodiga blicken var det enda hon inte kunde göra sig fri ifrån.

En mörk och storväxt man med ett myndigt uppträdande visade sig plötsligt vid deras bord. Han var åtföljd av en kvinna i en grant lysande röd promenaddräkt. »Ursäkta, bordet var redan upptaget» sade han endast kort och befallande till den gråklädde. Denne reste sig genast, men då damen bredvid honom också gjorde sig redo att stiga upp vände sig den mörke till henne. »Vi känner ju varann, Ni behöver inte lämna oss»; och med en hypnotisk kraft i sin blick tvang han henne att stanna kvar. Den gråklädde var i samma ögonblick spårlöst försvunnen.

Den mörke yttrade sig kort och sakligt, när han inledde ett samtal med de båda andra. Han utvecklade ingen särskild charm, men hans ord hade en inträngande kraft som hon inte kunde bli fri från. Hon lyssnade spänt utan att förlora ett enda ord av vad han sade. Det var som om makten av hans väsen hade överflyttats på henne från den röda damen, och hon kände som om en mörk och hemlighetsfull atmosfär slöt sig omkring henne. Den röda damen bredvid riktade oavlåtligt sina blickar på henne. De tycktes borra sig in i henne som vassa spjut. Men allteftersom den mörke mannens röst uppfyllde hela luften omkring dem, avtog smärtan. Bilden av den röda blev alltmer otydlig — uttrycket i hennes ansikte plånades ut, hennes konturer blev dimmigare, och sist såg hon henne glida ut ur salen som en blåröd dunst.

— — — —

Hon befann sig med den mörke mannen på en av alpernas sydsluttningar. De hade vandrat i timmar på en liten alpväg ovanför en dalsänka. Nedanför deras fötter låg en solig by full av blommande fruktträd. Ett litet kapell med spetsigt torn stack upp bakom det vita, och under dem åt ett annat håll låg en leende fjällsjö.

De hade vandrat genom blommande primula och anemoner, men hon kände ingenting annat än hans närvaro bredvid sig. Den hade gripit henne som en förtrollning och avskilt henne från hela den övriga världen. Hon kände ett skrämmande lugn där hon gick vid hans sida — en ofrånkomlig samhörighet, som hon innerst längtade att bli fri ifrån. Hans väsen var som sammanvuxet med marken där de vandrade, och hans röst hade blivit en del av själva luften omkring dem. Hon behövde dem för att leva, men hon kände dem som ett förlamande band tillika.

— — — —

Alpvägen plånades ut, och hon såg sig nu i en stor arbetssal för tillverkning av kläder. Luften var kvävande och hon hörde ett öronbedövande slammer från ett otal maskiner som samtidigt var i gång. Arbeterskornas ansikten var pinade och förgrämda och det var som maskinerna av sig själva ökat sin fart för var sekund. Den röda damen från vinterträdgården rörde sig här omkring som i sin egen omgivning. Med en sugande makt tvang hon den nykomna att följa sig. Oljudet stegrades där hon gick fram, och det mängdes nu med gälla, skrikiga röster som förgäves sökte överrösta varandra. Den nykomna såg att från den röda utgick en kvävande brunröd dunst. Hon kände att den pressade sig allt tätare omkring henne, och det skärande oljudet trängde nu som vassa sylar in i hennes kropp. Men just när det tycktes henne övermäktigt, och hon inte längre ens orkade värja sig emot det, delade sig hela den stora salen i flere fält, och en bred ljusvåg flöt in och skilde dem åt. Och hon vandrade längs ljusfloden ut, lämnande oljudet bakom sig, och var åter i det fria.

— — — —

Med ett bortdöende buller försvann förnimmelsen av salen — och åter var hon på vägen ovanför den lilla alpbyn. Nu var hon allena, för den mörke mannen hade nyss gått ifrån henne och lämnat henne ensam på en stund. Känslan av hans arm om hennes skuldra dröjde kvar, men i detta ögonblick då hon ännu såg konturen av hans gestalt skymta fram nere i dalgången, tycktes han henne så oändligt avlägsen. Den trygga hemkänslan han ingivit henne blandades med en främmande som hon inte helt förstod. Hon tyckte att hennes egen själ krympte samman inför ett slutet och oåtkomligt hos denne man, som hon inte kunde upptaga. Och något av hennes eget brast sönder inför hans hårdhet.

Solen sjönk mer och mer mot horisonten, och hela dalgången nere badade i ett blekrött ljus. Hon hörde den spröda klangen av gethjordens klockor, och hon gick liksom i en overklig värld där allting påtagligt hade vikit undan, och det som skedde var fjärran från henne i en annan rymd.

Hon gick längs en liten stig, där fjälljungen växte som ymnigast och där utsikten var vidsträckt över floder och dalar nere. Hon kände som en närhet av något nytt och obeskrivligt, och hennes saknad och ensamhet hade lämnat henne helt. Hon vek åt sidan för att plocka några violer, och när hon såg upp blev hon varse en man, som kom gående längs stigen emot henne. Han var klädd som en vanlig alpvandrare och föreföll att färdas en längre väg. Hans gång hade en större lätthet än någons hon tidigare hade sett — han var smärt och barhuvad, och över hans panna låg ett underligt ljust sken. När de mötte varandra saktade han sina steg, och ett enda ögonblick stod han alldeles stilla. Han såg på henne nästan genomträngande med sin lugna och klara blick och sade med ett egendomligt tonfall: »Engång». Det var allt, och när han hade sagt det fortsatte han sin väg lika kyligt behärskad och oberörd som han kommit.

— — — —

En lång tid hade gått, och hon reste med den mörke, som nu var hennes make, på järnväg i ett främmande land. Hon var åter under hans inflytande, och varje hans önskan syntes henne självfallen, liksom hans ord hade samma genomträngande makt som förut. — De kom till en järnvägsknutpunkt för att fortsätta på en bana åt annat håll. Men när de kom ut på perrongen skildes de åt i mänskovimlet utan att veta av det. Först om en stund när hon såg sig om, blev hon varse att han var borta. Hon gick då ensam vidare. På engång kände hon, att den kappsäck hon burit på, tycktes ha förlorat sin tyngd, och när hon såg upp, gick den gråklädde från affärspalatset vid hennes sida och hade tagit den ifrån henne. Han sade icke ett ord, och syntes nu fullkomligt likgiltig för henne. Han vände sig inte ens om för att se om hon följde med, när han gick före att bana dem väg genom mänskovimlet.

Hon fylldes av en alltmer tryckande ängslan. Hon hade velat tilltala sin följeslagare för att få lugn, men kunde inte få ett ord över sina läppar. Han förekom henne nu oåtkomlig, avlägsen. De gick genom en överfylld väntsal och då vände han sig till henne och sade endast: »Är ni trött, skall jag skaffa er något att stärka er med?» Hon kände nu att deras vandring varit tung, och hon nickade därför endast och satte sig ner på en ledig plats bredvid, varvid hennes följeslagare gick ifrån henne. Hon urskilde till en början blott ett oklart myller av människor i en rökmängd luft, men småningom framträdde vid hennes sida en glasvägg, genom vilken man såg in i en annan större och ljusare väntsal, prydd med stora bladväxter och dyrbarare inredd än den förra. Vid ett bord där alldeles intill glasväggen satt mannen från alpvägen. Och fastän han nu var klädd i en mörk resdräkt och bar hatt kände hon genast igen honom på det ljusa skenet från hans ansikte. Hans rörelser var säkra och rofyllda, och han vände sig till en dam som satt vid hans bord och tycktes ägna henne en oavlåtlig omsorg. Hon var av ovanlig skönhet men hade något ängsligt och hjälpsökande tillika, och den ljusa mannen syntes helt uppfylld av att bistå henne. Sist ledde han henne försiktigt ut ur salen som en sjukling.

Synen gjorde henne ett ögonblick bedövad, men i detsamma märkte hon att den gråklädde hade kommit tillbaka. Hon tvang sig nu att vända sig till honom, och åter överväldigades hon av ett behov att vara honom

till hjälp. Men när hon varsamt inledde ett samtal och försökte att föra detta över på honom själv, svarade han endast helt kort och tycktes kall och oberörd.

De reste sig båda för att gå ut på perrongen. Den gråklädde skulle fara åt ett annat håll, men då deras tåg ännu inte avgick, blev de båda stående kvar därute.

I samma stund satte sig ett tredje tåg framför dem långsamt i rörelse, och ytterst på plattformen av den sista vagnen såg hon mannen från alpvägen. Och han såg på henne med samma klara och fasta blick som den första gången men han sade nu intet. Och han syntes åter lika lugn och kyligt oberörd som förut, medan tåget långsamt gled ut och försvann ur sikte.

Då kände hon att hon var nära att segna ned, och väggarna och valven fick en färg som från underjorden, och mänskorna omkring henne blev som margestalter från en overklig värld. Hon stod en lång stund som förstenad och stirrade ut på det ändlösa järnvägsspåret, men när hon sedan vände sig om, såg hon att den gråklädde hade lämnat henne.

Då svepte det som en mörk skugga omkring henne igen och hennes man var åter vid hennes sida. Och han förde henne upp på tåget och ägnade henne åter all sin överflödande ömhet. Och hon följde lydigt hans vink och hörde på hans ord och lät sig vaggas in i den tvungna och trygga känslan av hans närvaro. Men i samma stund hon satt vid hans sida och såg hus och träd glida förbi bakom tågfönstret, visste hon, att hon i dag begravt hälften av sig själv och att hon icke mer helt kunde tillhöra en levande.

UNDER VILDVINET

II.

I denna stillhet rörde sig en liten mörkhårig man med genomträngande svarta ögon fram och åter. Han kom oupphörligt till hennes pulpet med nya högar av papper att genomgå. Det föreföll som vaktade han henne, han kom allt oftare åter och dröjde för varje gång allt längre. Hon kände det som ville han dra ett osynligt nät omkring henne.

Han sade ingenting till henne, men blicken blev för varje gång alltmer genomborrande, sist var det som ville den suga sig fast vid henne med magisk makt. Hon kände hur hon alltmer stelnade av skräck, och hon förmådde knappast mer vända ett blad eller tyda ett ord av vad hon läste. Och allt eftersom den olycksbådande ljudlösheten i rummet växte, kände hon en kvävande förnimmelse gripa om henne.

Men den lille mannens makt över henne blev än hemlighetsfullare. Det var som om hon varken kunde eller ville undgå den. Hans rörelser var mjuka och smidiga och han hade en prägel av kultur och förfining — men ögonen ingav henne fasa. Var gång de fästes på henne, kände hon som ett sting tvärs igenom sig.

Han ordnade nu ivrigt pappershögarna framför henne på bordet med sina snabba små händer. Hon hade hans huvud tätt intill sig, och hans yviga svarta lugg snuddade nästan vid hennes axel, när han böjde sig över bordet. Hon kastade en hjälpsökande blick omkring sig i rummet, men det var omöjligt för henne att väcka någons uppmärksamhet. Lika oberörd som förut satt var och en försjunken i sitt arbete utan att förändra en ställning.

Då kände hon det som var hon nära att strypas, och när lukten från hans kläder och hår berörde henne, ville hon ropa till. I samma ögonblick hördes en spröd ringning, och alla gestalterna i salen fick på engång liv. Det var ett myller av gående och kommande, men allt försiggick lika spökligt och ljudlöst som förut, och var och en gled mot utgångarna viljelöst, som förd av en osynlig mekanism.

I trängseln blev den svarthårige skild från henne, och med en övermäktig ansträngning lyckades hon nu göra sig fri från sin plats. Hon följde med de bortströmmande och sökte sig till en av utgångarna. Men i samma ögonblick hon skulle skynda ut genom de öppna dubbeldörrarna till förhallen, slog båda igen med en skräll och lämnade henne kvar i salen.

Hon vågade inte vända sig om av fruktan att igen möta den svarthårige. Hon tyckte sig känna att han närmade sig, och nästan andlös smög hon nu mellan stolar och skrivpulpeter längs den ena kortväggen vidare för att finna en annan utgång.

Då blev hon varse en liten mörk dörr, inklämd mellan hyllor och skåp i salens ände och utan betänkande öppnade hon den. Den förde ner till ett blååaktigt källarvalv med släta målade väggar. Hon skyndade vidare genom valvet, som nu smalnade till en trång och slingrande gång. Alltjämt kände hon sig som med ett nät av fina trådar bunden vid salen däruppe, och hennes steg kostade henne en outsäglig möda. Vart ögonblick väntade hon att få se den lille mannens svartmuskiga huvud dyka upp bredvid henne. Gången var sparsamt upplyst, och väggarna utstrålade ett egendomligt mörkblått sken. Ibland löpte den rak framför henne så långt hon kunde se, ibland gick den i bukter upp- och nedför trappor.

Men förnimmelsen av mannen lämnade henne ännu inte. Än tyckte hon sig se hans mössögon stirra emot henne från väggarna, än skymtade hans ödlelika gestalt som en skugga förbi henne. Och för var gång förlamades hennes steg och hon isades ända in i hjärtat av rädsla.

Dock, ju längre hon kom, desto vagare blev förnimmelsen av honom, och nu märkte hon att det blåa skenet på väggarna övergick i en grön skiftning och blev allt klarare. Det ljusnade i gången ju längre hon nådde, och nu kände hon plötsligt doften av nyutspruckna löv och gräs tränga ner däri.

Hon påskyndade stegen, gick uppför några trappor, och stod så plötsligen uppe vid ingången till en sällsam liten trädgård. Här blommade kaprifolium och rosentry, och det svala sorlet av en springbrunn trängde genom surret av insekter, som flög mellan blommorna på marken och uppe i fruktträden ovanför hennes huvud. Först här i grönskan visste hon sig fri från sin förföljare.

Hon låg en stund i gräset under ett blommande päronträd och följde fjärilarnas dans från blomstängsel till blomstängsel, men en oro drev henne upp igen, en känsla av att någonting förestod henne, som hon hade att fullborda.

Hon gick därför till porten av trädgården och kom ut på en landsväg. Där vandrade hon i timmar fram i brännande solsken mellan åkerfält och genom tättbebyggda byar. Så småningom glesnade gårdarna och skogen tog överhand, och nejden tycktes här karg och ogästvänlig för människor.

Mot aftonen kom hon upp på en sandig ås där vägen övergick i en smal gångstig. Hon hade vandrat under höga furor, men åsen var kal häruppe och man kunde se milsvitt åt alla håll. Medan hon stod och såg ut över nejden sveptes hela marken omkring henne i ett värmande ljus, och det övergick snart i ett djuprött sken. Sist var det som varje buske och ört varit genomandad av det och allting glödde. Hon iakttog med undran hela förvandlingen och avvaktade vad som sedan skulle ske.

Då hörde hon lugna och jämna steg från det motsatta hållet, där vägen var skymd av stenar och lågvuxna träd, och nu trädde en man emot henne därifrån. Han gav intryck av sydlänning, med mattbrun hy och mjukt blåsvart hår, fastän han var lång och smal. Hans ögon hade någonting strålande som lyste upp hela ansiktet, men det var något främmande vid honom, något som föreföll henne nära och onåbart på samma gång.

De satte sig på ett par stenar vid vägen, och främlingen inledde ett samtal, enkelt och lugnt, som man första gången talar med en obekant. Men över hans ord fanns det en ovanlig värme och kraft.

När ljuset kring nejden mattades, förde han henne ned till bygden, därifrån han kommit, och hon stannade kvar där. Här utförde hon ett arbete med stilla ro, och allt eftersom tiden led gav det henne en allt djupare tillfredsställelse.

På aftnarna vandrade hon med honom uppåt de blåa åsarna som omgav byn. När hon såg honom däruppe under de långa skuggorna från tallarna eller ute på en höjd som stupade brant ner mot dalen, kände hon att den säregna skönheten i hans väsen inte kunde fångas i ett drag eller en linje, men låg i själva den underbara harmonin, som strömmade ur honom, och som gjorde varje livsyttring fylld av hemlighetsfull ro. När de gick bredvid varandra, syntes han henne underligt nära och främmande på engång. Och all den ro hon kunde upptaga flödade till henne från honom — men själv gick han liksom innesluten i en egen värld, som hon inte kunde nå in i.

Han talade ofta när de vandrade, men hans ord var mindre märkliga, än den värme, med vilken han omfattade allt — de ting och de mänskor, han talade om. Det var som svepte han in dem alla i en ny atmosfär, och i den atmosfären blev hon själv en annan. — Så var hennes liv fyllt av en stilla ro och alla hennes plikter syntes henne lätta att fylla, men in i det land som var hans nådde hon inte.

Men en dag, när solen igen gick lika strålande upp över byn, och blommorna i alla dess trädgårdar glänste lika daggfriska — då hade den främmande lämnat den och dess människor, och hur hon än väntade honom dag efter dag återvände han inte.

Nu blev hennes plikter henne bottenlöst tunga att fylla, och hennes förra oro kom över henne igen — och hon fann icke vägen mer till den sällsamma tingens gemenskap hon nyss hade levat i.

Och då lämnade hon bygden och sökte sig åter långt bort, och det gick en lång tid medan hon sökte och väntade, men hennes oro dröjde alltjämt hos henne.

Det var en septemberförmiddag, och hon satt på den vildvinsövervuxna loggian till ett litet hotell i ett främmande land. Bredvid henne satt en man, som hon första gången såg. Nedanför deras fötter flöt en bred och mörk flod, där ångbåtar och små segelbåtar gled av och till, men alltsammans var långt under dem, liksom borta i en annan värld. Solstrålarna föll rakt in på dem under vildvinet, där de satt, men bakom dem bildade lövverkets skuggor ett fantastiskt nät över bänkar och mur.

Hans hy var genomskinligt blond, som hos den som är född i den höga norden, och gestalten var både kraftig och finlemmad. Hans röst hade något av den kristallklara klangen hos ett klockspel i den första frostmorgonen — och ibland kunde den bli melodiskt mjuk, som bäckens sorl. Men stundom fick den en mörk beslöjad ton, som smärtade henne.

Allt var så självfallet här i den klara septemberdagen — varje löv och varje skugga, som omgav dem. Allt hörde de samman med — träden omkring dem, det slingrande vildvinet, den vita muren bakom. Och de kände båda att de var ensamma med allt detta.

De satt tysta eller talade utan frågor — men de visste om den andra också det som inte blev sagt. Hon kände för första gången att alla frågor nu tystnade, och att den meningsfullhet hon förgäves hade sökt lade sig över hennes liv. Men hon visste tillika med varje nerv i sitt väsen, att intet i deras yttre liv var förbundet med vartannat, och att hon aldrig skulle se honom mer än denna enda gång.

Ibland föll ett tungt och vissnat löv från lönnen bredvid dem eller singlade ett asplöv som skimrande gull genom luften. Och det var som om varje ting alltid hade funnits omkring dem och skulle vara i den tid som förestod.

Det skymde redan under vildvinet, och dagen bleknade mot afton, men alltjämt satt de kvar. Och först när

natten kastade långa blåa skuggor över nejden, och floden, där allt liv nu hade upphört, låg svartnad och tyst under dem, skildes de åt.

Ännu länge efter var hon uppfylld av vad som skett, och doften av den dagen låg som ett stilla ljus över henne. Men så vaknade hennes rolöshet igen, och ångesten i henne blev än större än förut, för meningslösheten i hennes liv syntes henne nu dubbel.

Hon gick på en stor slätt, där det började skymma, och färgerna på jord och himmel var de underligaste hon hade sett. Det var som om hon omslutits av ett mörkblått valv, men nere vid horisonten övergick det i bronsgult och marken omkring henne var bronsröd och blå.

Men färgspelet gav henne ingen hugnad, och ångesten tycktes med förnyad kraft driva henne framåt. Då såg hon att marken omkring henne var överströdd med örter, och ju längre hon kom, desto märkvärdigare blev de till former och färg. Hon måste gång på gång dröja vid nya blommor, för det var som om de alla hade dragit henne till sig.

Där fanns vita spensliga, som böjde sig över hennes fötter, där hon gick och stora undrande gula längre bort. Hon började känna att någon av blommorna hade något att säga henne, men ännu kunde hon inte förnimma vad det var.

Marken där hon nu gick var täckt av låga buskar, och mellan deras blad lyste det av granna purpurröda blommor. Men ju längre hon dröjde vid dem, desto mer stegrades hennes ångest — och frågan som uppfyllde henne blev henne så tung, att hon var nära att brista under den. Och hon gick förbi de purpurröda blommorna, och kom åter till en grönare, gräsbevuxen nejd, och här gick hon fram från ört till ört och väntade ett svar.

Det skymde alltmer omkring henne, och hon hade svårt att längre urskilja de olika blommorna från blad och grönska omkring dem. Men hon samlade sig till en sista ansträngning för att ännu nå fram till någon hon inte hade sett.

Då såg hon en mörkblå sammetsglänsande blomma med teckningar i svart och guld på sina kronblad, och den drog henne till sig. Hon böjde sig ner över den, och först förnam hon intet, men när hon sett på den en stund, såg hon att den talade, och på dess kronblad läste hon en hemlighetsfull mening. Och hon förstod blomman och visste att ingen mer än hon kunde tyda dess ord. Så slöt den sig, och mörkret var nu så tätt, att hon inte längre urskiljde en enda ört på marken. Då gick hon ensam och grubblande vidare, ledd av de få stjärnor som började skymta fram på himlen.

Som mörka, rullande klot skred nattens timmar förbi henne och ännu var hennes tvivel och hennes ångest lika stora. Men vid det hon vandrade vidare i den obeskrivliga stillheten omkring henne, löste sig här ett nytt sammanhang ut ur hennes medvetande, och hon visste att detta sammanhang hade sin egen meningsfullhet, och att den gick mot sin egen fullbordan. Men hon kände ock att den meningsfullheten var så tung, att hon måste digna under den.

Hon gick nu i en tät skog, där barrträden stod höga och mörka, och stjärnorna glimtade fram som små bleka ljus ovanom trädtopparna. Vägen var stenig och ojämn och överkorsad av trädrötter, men hon märkte dem knappt, för varje väg syntes henne just nu lika tung att gå.

Mot gryningen kom hon fram till en jaktstuga uppe på en höjd i skogen, och nästan utmattad som hon var gick hon in där för att söka vila. Rummet var tomt och hon lade sig ned på en bänk vid väggen. De jagande tankarna domnade här sakta bort i ett töcken, och allt otydligare och avlägsnare ljöd i hennes inre de frågor som marterat henne.

Hon vaknade vid att ett ljust sken fyllde rummet. Hon låg stilla och insöp det utan att fråga varifrån det kom — men när hon om en stund såg upp, såg hon att mannen från byn med de blåa åsarna hade kommit in och satt bredvid henne. Och han såg på henne med ett outgrundligt leende.

Då låg hon stilla kvar, och hon kände att hans förunderliga ro igen strömmade emot henne. Och hennes frågor plågade henne inte mer, för hon kände, att hon åter skulle mäkta med sin börda och nå till den tingens gemenskap hon varit utestängd från. Och hon lät sig fyllas av hans kraft, fastän han var henne fjärmare än förut — men hon visste tillika säkrare än någonsin, att hon aldrig skulle nå längre fram, än till de yttersta blommande grenarna utanför muren till den lustgård där han levde sitt liv.

INNEHÅLL

I.

II. *Drömsagor*.